

ciai és konzuláris állandó személyzet sorába és soron kívül kinevezte Lyonba helyettes konzullá. Innen Lipsécbe, onnan Párisba, s a következő évben a Majna melletti Frankfurtba tételt át; később Kairóba, 1876-ban vissza Párisba, honnan ismét Lyonba, aztán St.-Gallenbe, 1882-ben előléptetéssel, mint helyettes főkonzul Liessabonba helyeztetett át s 1853-ban hasonló minőségben Turinban működött és innen került vissza a hazába.

Az Egyesült-államok törvényhozása és kormánya a konzuloktól terjedt körű és igen élénk tevékenységet kíván. Az amerikai polgárok érdekeinek oltalmáért a rendes hivatali teendőknél kívül, figyelemmel kell kísérniök a külföldi vámszabályok változásait s az illető kormányok kereskedelmi politikáját. Feladatuk gondosan tanulmányozni az illető országok termelési, kereskedelmi, gyár- és műipari viszonyait, haladását vagy visszacsúszását, ismerniök kell az őstermelés és ipar körében felmerülő javításokat, s meg kell jelölniök ama czikkeket, melyek kivétel és bevétel tekintetében a kereskedelmi összeköttetésre előnyöknek ígérkeznek és tapasztalataik nyomán javaslatokat kell tenniök az Egyesült-államok kormányának. Széles körű szakmájukba vágó minden mozzanatról jelentéseket küldenek be kormányukhoz, melyek az illető konzul neve alatt hivatalosan közzétételnek. Ezekhez járul néha a politikai előnyök és nemzetközi viszonyok kérdéseinek figyelemmel kísérése, melyek igen sokszor kényes természetűek. Szóval a konzuliteendő az Egyesült államok szolgálatában a nehezebb feladatok szolgálatát közé tartoznak s teljesítésük alapos és sokoldalú ismeret, elméleti és gyakorlati tanulmányt, nem csekély világ- és emberismeretet követel.

Ezt a sokoldalú és ismeretekben gazdag férfit sikerült a magyar kormányknak megnyerni a fumei kormányzóhoz, kinek a tengerészeti, a kereskedelmi és általában az üzleti téren amerikai élelménnyel párosított ismeretei, tapasztalatai vannak, ki a francia, angol, spanyol, olasz, német nyelveket teljesen érti és beszéli, gyakorlati, technikai ismeretekkel rendelkezik, s kiről a washingtoni kormány s az Egyesült-államok bécsi és berlini követei a legbizalmasabb véleményt adták kormányunk ez irányban tett tájékoztató kérdéseire.

Zeyk Albert József az erdélyi ősrégi Zeyk-család tagja, ki bár 57 éves, külseje, rugékonysága, munkássága után alig mondanók 35—40 évesnek. E napokban foglalja el helyét a fumei kormányzósnál, mely benne magas látókörű, kitűnő, tapasztalt, világlátott embert és ernyedetlen munkaerőt nyer.

Hozta isten vissza a hazába!

M. H.

MI LESZ VELÜNK, HA MEGHALUNK?

Mi lesz velünk,
Ha meghalunk?
Porrá leszünk?
Feltámadunk?

A lége fülünk, ha szabadul
A zsarnok test rabszolgá-jármibul?
A sírnál mindennek örökre vége?
Fényt, szennyet, mindent elmosand a Léthe?

Mi lesz velünk,
Ha meghalunk?
Lesz örömünk,
Vagy bánatunk?

A fátyolt csak emlékünkre vetik,
A holtat az öröklők nevetik?
A kőpyramis azért nyomja sírunk,
Alóla holtak felkelni ne bírunk?

Mi lesz velünk,
Ha meghalunk?
Üdvözülünk?
Elkérhozzunk?

Az eszközzel, mely egyszer már törött,
Megsemmisül az is, min működött?
S nemes felünk, mely harcban állt a bűnnel,
Mig él a rossz, enyészni sírba tűn el?

Mi lesz velünk,
Ha meghalunk?
Nincs szellemünk,
Csak anyagunk...

Míg a gyönyört érzéled, addig élsz.
Sebb kort ne higgy, mely hantodon tenyész!
Ki sírjába veté reményesség magját,
S gyümölcsöt vár: életbölcsék kaczagja!

Mi lesz velünk,
Ha meghalunk?
Se nem eszünk,
Se nem iszunk!

Hát, ember, fald egymást, a míg bírod,
Ontsd egymás vérét, ez legyen borod!
Most kell meghíznod, míg benned a pára,
Hogy jó falat légy férgék asztalára!

BARTÓK LAJOS.

APRÓ TÖRTÉNETEK.

IV.

Mire jó a kancsuka?
1848/9-ből.

B. Baldácsinét én már csak mint matronát ismertem; de a maga idejében ritka szépségű nő lehetett. Ősz fűrei alatt, még akkor, 1848-ban is, csillogtak fekete szemei.

Maga erdélyi gróf-kisasszony volt, abból a híres Thoroczky családból, melyből gróf, báró, nemes és négy bevett vallás telt ki: katolikus, lutheránus, református és unitárius. A férje ellenben nyugalmazott őrnagy egy olasz katonacsaládból. Helyzeténél fogva e szerint arisztokrata volt, férje után konzervatív, sőt udvari, — mint odakinn Magyarországon az idő szerint nevezték volna: „pecsovics”.

Hanem minden arisztokratikus hajlama mellett is nem nézte le az alsóbb osztálybelieket, sőt velünk, kik ott az ó-várban egy fedél alatt laktunk vele, igenis barátságos lábon állott. Különösen szeretett elbeszélgetni esténként a régi jó időről és leplezetlenül föltárta azokat a nyegleségeket, kicsinyes ravaszságokat, pletykákat, melyek az akkori legfelsőbb osztályban voltak forgalomban.

Talán épen ez lehetett oka, hogy a vele egykorúak nem igen látogatták, nem igen szerették, — igaz hogy kevesen is lehettek olyanok, mert a grófnő a 70 évet már jóval meghaladta. Ellenben a fiatal szép menyecskék, sőt néha a mánás urfiak is eljártak hozzá és úgy hallgatták mint az órákulumot.

Adott a grófnő estélyeket is, melyeken igen jól és kedélyesen mulattak a meghívottak, — néha még éjfélén túl is; a vidám társalgás zaja, a sok nevetés, sőt jóízű hahota áthallott még mi hozzánk is.

Egyszer épen egy ilyen estélyre készült s este-felé minket is behívott, hogy nézzük meg az előkészületeket.

Mondhatom, hogy nagyszerűek voltak. Óriási kandelaberek, virágtartók, nagy ezüst-tálak és tálcák, aljukon, oldalakon az ősi Thoroczky-család czimerével és kilencz ágú koronájával; a porcellán is igen finom, az üveg-némű mint a lehellet.

Mi aztán már csak kedvkeresésből is dícsértük a grófnő dús, gazdag fölszerelését és találgattuk, hogy az a sok ezüstmű hány ezer forintot képviselhet?

Mikor aztán legjobban benne voltunk a magasztalásban, egyszerre betette az ajtót, mely

az inas szobája felé nyílt, hol most az övével együtt egy pár kölcsönkért idegen inas is foglalkozott; és miután meggyőződött arról, hogy a kulcslyukon senki sem leskelődik, vagy hallgatódik, — visszafordult hozzánk és lassu hangon, mosolyogva mondá:

— Hát fiam, ti azt hiszitek, hogy ez itt mind ezüst?

— Ugyan mi lenne egyéb? — kérjük elképelve.

— Hát biz ez réz, édes fiaim, befuttatva ezüsttel. Csajjuk a világot és egymást a mint lehet. Sokszor még tudjuk is, hogy a család kölcsönös, de teszszük magunkat, mintha a valót nem tudnók és csak hát mögött nevetünk egy jót rajta... Jaj gyermekeim, ha ti azt mind tudnátok, a mi közöttünk történik!... Nem láttátok a minap a fiatal B... grófnét ragyogó gyémántjaival? Hogy fenylenek; pedig én tudom, hogy a gyémántok kilencz tízedrészét még nagyanyja kivételte a diademből meg a braceletből és máramarosi követ rakott helyettök. Hát K... báróné zöld bársony-felöltőjét nem bámultátok meg? Pedig a nagyapja mentéjéből készíttette, ki még jómodu ember és követ volt Küküllő vármegyéből. De már most ez a báróné egy el van szegényedve, hogy egész télen utazik két leányával egyik rokonától a másikhoz; és csak akkor kerülnek haza, mikor a tavasz beállott s az ócska kastély kertjében már terem saláta, paszuly meg krumpli... Nézzétek, ebben a karos székben fog ülni T. Sándor grófné. Mennyi időnek tartanak? Ugy-e csak valamivel többnek harmincz-nál? Pedig már az 1832-diki pozsonyi országgyűlésen, hova férjével fölment volt, olyan kurucz menyecske volt, hogy csaknem minden héten verekedtek érte a mánások, de legkivált a katonatisztek.

— De hát olyan szép fehér-piros arca van, — mondja a nővérem.

— Oh te együgyű, ártatlan teremés! Hát nem tudod, hogy festi magát?

— Hiszen, ha festené magát, meglátszanék rajta a festék, — mertem megjegyezni.

— Oh ti tudatlanok! — mond nevetve és fejét csóválva. — E szerint ti még a benzoénak meg a princzessin-wassernek hírére sem hallottátok!... Hát nézzétek! — mondja a szomszéd szobába vezetve, melyben öltözte titkait rejtegette, — látjátok ezt a fehér üveget! Ha az ember ebből megmosdik, fehér lesz, mint a hattyu; ha azután ezt a tejfórmát arczára öblíti, kipiroslik, mint a rózsza!

— És nagyobb igazság kedvéért azonnal alkalmazta arczán mindkettőt. Fogott is rajta, — látszott, hogy benne van gyakorlatában.

Nyájas, kedves volt a grófnő, — csak politikáról nem kellett előtte beszélni.

Kossuthnak kész lett volna a szemét kikaparni, a miért a jobbágyok fölszabadítását keresztülvitte.

Ebben nem ismerte a tréfát a grófnő, de ismertük mi, és midőn Kolozsvárra Bemmelt mint kész hősök visszatértünk, akkor is csak az előbbi üdvözléssel fogadták. Pedig rajta kívül másnak nem lett volna egészséges ilyesmit beszélni, kivált a piacon. De az ő beszédére csak azt mondták, hogy:

— A nagyságos grófnő legjobban tudja, hogy kik azok, kiknek a magyar példabeszéd szerint „minden szabad”.

Erre aztán elmosolyodott maga is, de azért indokolni is merte véleményét.

— Mondjátok meg, mit értek vele? Hogy a piszok oláhok szarvát fölnevelték és most a Maros mentén, Mezőségen legyilkolja a magyart? Fel tudjátok-e aztán ezeket a jó embereket támasztani?

— Megboszuljuk őket!

— No ugyan... Ha száz oláhot megöltök, jó helyette kétszáz: de hol veszték annyi magyart, a mennyi azt az esleest csekély számot is kipótolja? Hogy fogunk ezután a mezőségi jószágunkon gazdálkodni, midőn már tavaly nyáron annyira fenhordták az orrukat, hogy jó pénzért sem lehetett napzsámot kapni? Vagy én magam álljak neki kaszálni, kapálni?

Erre bizony egy kissé nehéz volt kadenciát találni, s az öreg grófnő bizony csak megmaradt a mellett, hogy minket csak egyenek meg azok a bizonyos apró állatok, melyek sem kellemetesekek, sem esztetikai szépséggel nem bírnak.

Hát egyszer aztán az öreg grófnő kívánsága beteljesedett.

Hiába küzdöttük végig a dicső téli hadjáratot, hasztalan omlott ki annyi névtelen hős vére Piski és Szeben, Vizakna és Medgyes alatt: a muszka hadak betörték és pár hét alatt megsemmisítették dicsőségünk összes sikereit.

Rendre hullottak el: a nagy költő, Kiss Sándor, a rettenthetetlen székel ezredes, és a vén székely ágyúöntő, Gábor Áron.

Az „öreg urnak” is menekülnie kellett; mi fogságba, és pedig azon kaszárnyákba jutottunk, melyeket a vitézlő orosz és kozák hadak hagytak oda Szebenben. Bőven kijutott nekünk a tisztá nép hagyományaiból.

— Nos, nagyságos asszonyom! — mondám, a mint kiszabadulva a grófnőt Kolozsvárra megláttam, bezeg beteljesült ám a nagyságod átka!

Sohasem tudtam, mi lelheti egyszerre az öreg grófnőt. Felém rohant, ölelgetni és siratni kezdett.

— Oh szegény fiam, drága fiam, kedves fiam! — kiáltozá e közben.

— Hát honnan e változás? — kértem tőle. — Hiszen épen az teljesült be, a mit nagyságod óhajtott.

— Oh édes fiam! — kiáltja, — azok a muszák, azok az átkozott muszák! Mégis csak nektek volt igazságotok, hogy harcizottatok az ország igazsága mellett. Azok a muszák, azok a gyilkos kozákok!

— Csak nem követtek el nagyságoton valami méltatlanságot?

— Dehogy nem! Dehogy nem! Megverték, megkínzották, megölték! Nézd itt a karomon a kék foltot, nézd a nyakamon még most is látszik a kancsuka csapása!

— Az Istenért! De hát hogy történhetett ez? — Hát én bizony lekem kinn voltam a mezőségi jószágomon, hogy mégis valamicskét betakarítassak. Sikerült is egy kis búzát és pár kazal szénát összekapartatni a szegény bivalyok számára. Ugy örültem már, hogy tére el vagyok látva; beáll a békesség és semmitől sem kell többé félnünk. Hát egyszer csak arra vet a balserenecsé egy csoport kozákok. Ezek aztán nem is kérdeztek semmit, hanem neki esnek a szénának, mintha Csáky-szalmája lenne; leontják egész kazallal a lovaik elé és etetni kezdik. Hát leltem, én sem voltam rest, felkapok egy paszulykarót s megyek oda protestálni, hogy az én kuriam nemesi, sőt grófi kuria, a férjem császári őrnagy volt, az őcsém osztrák generális s több efféléket, azért hát az én kazalamat stante pede állítsák vissza!

Értették, hogy mit beszéltem, mert oláhu mondottam, és azt a nyelvet ismerték valamennyire, de csak egymás szemébe néztek a gazemberek s még nevetni kezdetek!

Ez aztán kihozott a flegmámból, neki estem a paszulykaróval a lovaknak s kezdettem azokat elverni a kazal alól.

De azoknak az istentelenekeknek sem kellett

több. Csak összenéztek, kettő fölkapott, a harmadik lehuzta vállaimról a lángrszinű selyem schlafrockomat, csak képzeljétek, épen a lángrszinű selyem schlafrockomat, és egy harmadik eljött vert néhányat reám a kancsukával, hogy eljuttam belé. Nem is felejtém el, míg élek ezt a gyalázatot.

En természetesen kifejeztem a grófnő előtt legmélyebb sajnálkozásomat, de egy csendes mosolyt, mely akaratlanul is ajkaimra jött, alig tudtam elrejteni.

Ettől kezdve a tisztas öreg matrona a legjobban magyar honleányány változott át, sőt szabad szájával nem egyszer csaknem provokálta az osztrák katonatisztek és tisztviselők haragját és fellépését.

Ebből értettem meg, hogy mire jó a kancsuka.

P. SZATHMÁRY KÁROLY.

A TESTORY-FÉLE KIÁLLÍTÁS ÉS A ZOMANCOZ-MŰIPAR.

A magyar műipar újabb fejlődésében egyike a legjelentősebb tényezőnek a Testory-féle hírneves czég fém- és lámpagyára. Annak a roppant elterjedésnek, melyet az izlés a fém- és bronz-disztárgyaknak újabb időben biztosított, mondhatni egyetlen kufforrása évek óta e czég és senki sem akad fenn azon, hogy országos kiállításunkon is a legfejlettebb műipari csoportok közt szerepel. Önálló vezetés, szakismeret és fáradhatatlan tevékenység már régóta ismertté tették e czéget legjobb izlésű körünkben s Testory neve, ki kora fiatalaságában éveket töltött a legjobb nevű francia fém- és bronz-gyárakban, nemesak itthon, de a külföldön is tekintélyes hangzásúvá lón.

Szerény kezdetekből, sok kísérleten át emelkedett a gyár évről-évre mai fokáig, s e gyors felvirágzás érdeme — senki sem tagadhatja — csaknem kizárólag a Testoryé. 1880-ban még mint egyszerű lámpagyár indult meg, nemsokára már néhány itteni bronzművest vett föl, azokat lassanként betanította, becsavágyukat felébesztette, saját maga által adott mintákkal és rajzokkal egyengette utójukat, s a mar — alig öt év múlva, időközben Kőbányára téve át gyári működése központját s részvénytársasággá alakulva át, úgy, hogy a részvények három-negyedét a kormány bírja, s így tényleg a kormány vezetése alatt áll — oly lendületnek indult a Testory-féle műipar, hogy még az elismert jelességű francia czikkeket is csaknem egészen kiszorította piacainkról. Gyárában ma összesen 130 ember dolgozik s csak magában a bronzműhelyben 66, kik közül 20 magyar, s ezeket még ma is közvetlenül Testory vezeti, ő montiroz, czizelőz, őnt mindent sajátkezűleg. Meglepő az az élet és kecs, mely főleg bronzalakjaiban, gyertyatartó- és lámpa-diszeinél, vázáinál, író-eszközöinél nyilvánul, úgy annyira, hogy azokat a francia ipar legkönnyebb kezelése sem igen mulja már felül. Bizonyoság erre az a hétégu karos, bronzirozott renaissance-gyertyatartó, mely egész garnitúrával és órával együtt a központi pályaudvar királyi várótermét díszíti, s melyhez hasonló a kiállítási pavillonban is látható. Ugyanő montirozta ezüstből a királyi pavillonban levő Posner-féle diszalmot is.

De azért a lámpagyártásban sem tér el e kiváló czég soha egy pillanatra sem a haladás és tökéletesülés útjáról. Duplex-égető lámpái, a kettős bélszerkezettel s az azokat moduláló lámpacsavarral, valamint elöltő rugóval kombinálva, melyet az angolok már patentiroztak is, méltó elismerést kelthet föl. Hogy a golyót és üveget ne kelljen minden gujtásnál leemelni a lámpáról, erre már sokan gondoltak, de a megoldáshoz az első lépést Testory tette meg, egy spirált alkalmazva a golyó és üveg fölemelésére, a mit aztán egy angol technikus még gyakorlatibb alakban tökéletesített, csavar alakjában, mely egy felfordításra fölemeli a golyót és üveget, úgy, hogy a támadt résen át a lámpa kényelemmel meggyújtható.

A Testory-czégnek a kiállításon látható czikkei közt feltűnik egy életnagyságu medve, két lábán állva, s első két lábán tálcával, melyre

edények vannak rakva. Szivargyújtásra és egyszerű szivartartóul berendezve pompás kivitelű spiritus-lámpát is mutat be, saskarmokon állva. Több darab masszív bronzművi edény, persa mintára, szivar- és papírágók, malacot ábrázoló levélnyomatok, gyertyatartók, részben zsebóki márványra alkalmazva, a legszebb disztárgyak közé sorozhatók. Legszebben sikerült azonban egy egyiptomi jardiniere bronz-sfinx-lábakon, fából, bronzal montirozva, s egyiptomi zománczokkal berakva reliefben. Ujjában japáni patinákat is kezd előállítani a Testory-gyár s néhány érdekes kis apróságot egyenesen kiállítási emlék gyanánt hozott forgalomba; így Jókai, Arany, Petőfi csinos bronz-medailonképmásait, egy lúd elől szaladó magyar lánykát, tele mozgékonyasággal és élethűséggel, betyár- és cigány-alakokat, melyekből Izabella főhercegnő is vásárolt. Nagy historiai érdekekkel bír két domborművi pendant-kép, egykoru metszetek után készítve, melyek egyike 1528-ból Nyári Lőrincznek a konstantinápolyi börtönből huszárja által való kimentetését, a másik pedig 1480-ból Nyáry Gált, mint Mátyás király zászlótartóját ábrázolja, s mindkettő eredetileg a Nyáryakkal rokon Szentiványi család birtokában van.

Majolikában és porcellánban a Testory-gyár túlnyomólag Zsolnay-fele czikkek montirozásával foglalkozik. De nemesak jardiniereket és pálmataratókat állít elő fayence és bronz összekötésével, hanem, a mi egészen eredeti specialitás, a legelegánsabb salon-butorokat is, sőt fát, fayence-ot és bronzot is párosít szobadíszítőművészetnek, főként a ma már igen divatosá vált magyar majolika-oszlop szerkezettel.

Egyik különleges foglalkozási ága a Testory-féle czégnak a zománcztechnika s első sorban az ugynevezett cloisonné-zománcz. A zománcztechnika ismeretere fontos a zománcz készítés történetének legalább nagy vonásokban való előadása, s a különböző stylek jellemzése. A Testory-féle gyár a zománczdiszítésnek majd minden válfaját felöleli s a különböző eljárások és módszerek bonyolult és sokágu fejlődésének ismerete nélkülözhetetlen az újabb vívmányok megértésére.

Az érez zománczozás három főneve: a cloisonné-zománcz, a champlévé és a limogesi zománcz vagy zománczfestés. A cloisonné-nál érzésdronyok képezik a körvonalatokat s a zománcz-színeket a térközökbe alkalmazták. Legszebb emlékei: a monai vaskorona a 7-ik századból, a san ambrogioi antependium Milanóban Volviniustól (825), a velencei Pala d'Oro (10-ik század), számos ereklyetartó, könyvtábla, s Kínában és Japánban kiváltképp vázák. A champlévé zománcznál a rajz az érzebe bele vésetik, vagy ujjában nyomatik s a környező ornamentumok töltetnek ki a zománcz-színnel. Remekei a champlévé-zománczozásnak: a három királyi ereklyetartója Kölnben (12-dik század), Verdun Miklós mester oltdíszise Klosterneuburgban 1181-ből. A limogesi zománcznál az alap fekete zománcz, arany felhért raknak fel, s ezt árnyékolják és kirajzolják. Később még egészen szürken dolgozták áttetsző zománcz-színekkel. A limogesi híres zománczfestők: Penicaut, Limousin, Reymond, Courteys, főleg edényeket dolgoztak.

A 17-ik századból ered a Jean Toutintól föltalált s a porcellán-festéssel rokon zománcz, fehér alapon, mely egészen a 19-dik század kezdetéig órákon, medaillonokon igen kedvelt volt. A 14-dik században pedig Olaszország hozta divatba az ugynevezett opera di basso rilievo-t, melynél az aranya metszett rajzok átlátszó zománczokkal vonatnak be; a 16 dik századtól számítható az arany-ornamentumokkal behálózott u. n. velencei zománcz.

Hogy a zománcz az érzefelülethez jobban tapadjon, arra keresztül-kasul vonalokat hasítanak be, vagy pedig lehető durván dolgozzák. Erre az érzet kálilugban leparólják, gyöngé savval lemosják, vízzel gondosan leöblítik, aztán a porrá tört nedves zománczral vastagon bevonják, a levegőn megszáritják, izzó parázs fölé teszik, míg megszűn füstölni, s arra, lehűtés nélkül, az erősen hevített zománczkelemenessé rakják. Itt, miután a zománcz egyenletesen megolvadt, óvatosan kiveszik, higitott salétromsavval és hideg vízzel megmosják s uj réteg zománczral fedik be, melyet ismét megolvastanak. Háromszori bevonás után a nagyobb felületeket nedves kövel lesimítják s még egyszer a kemen-

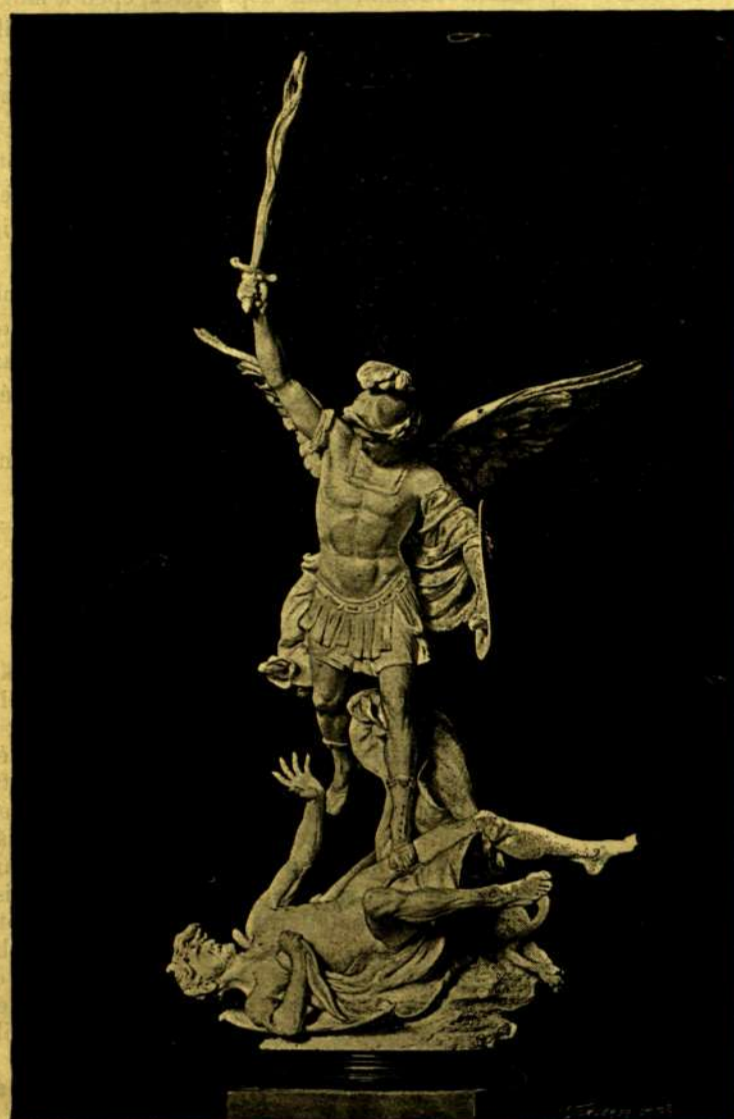
czébe teszik. Ekkor mára zománczlap a festésre készen áll, de a színek beégetésére még egy égetésre van szükség.

Üveg és zománcz között alig lehet éles különbséget vonni meg. Az átlátszó zománcznál az összes alkatrészek teljes olvadásba mentek át, míg a homályos zománcznál, nem könnyen olvadó anyagok, pl. cizinnéleg, csonthamu hozzátétele által, tejszerű tömörség áll elő.

A zománcz tudvalevőleg egyszerű üvegpör, kifejezésére több nyelvben találunk synonymokat. A francia *email*, a zsidó *hasmal*, a német *schmelzen*, a latin *smaltum*, az olasz *smalto* általában ugyanazt fejezik ki, s eléggé mutatják egyetemes elterjedését. A tiszta zománcz egyébiránt szintelen vegyülék s színeit a különféle élekekből nyeri, még pedig a kék szint kobaltélektől, a zöldet rézélektől, a violaszínt a mangánélektől, a sárgát az ezüsttől, a bíort az aranytól s így tovább.

A zománczozás művészetének eredete nincs még kiderítve, de minden jel Ázsiára, Assziára, Kaldéára, Persiára és Indiára mutat. Bizonyos, hogy nem Japánban találták fel, s hogy már az egyiptomiak és fönicziaiak ismerték, bár nem mai formájában. A persák azonban a cloisonné-technikát is üzték s ily módon készített cikkek már a hatodik és nyolczadik századból is maradtak fenn. Különös tökélyre vitték a zománczozást a nagy Sah Abbas alatt, a 16-dik és 17-ik század közt s rézre és aranyra még most is dolgoznak.

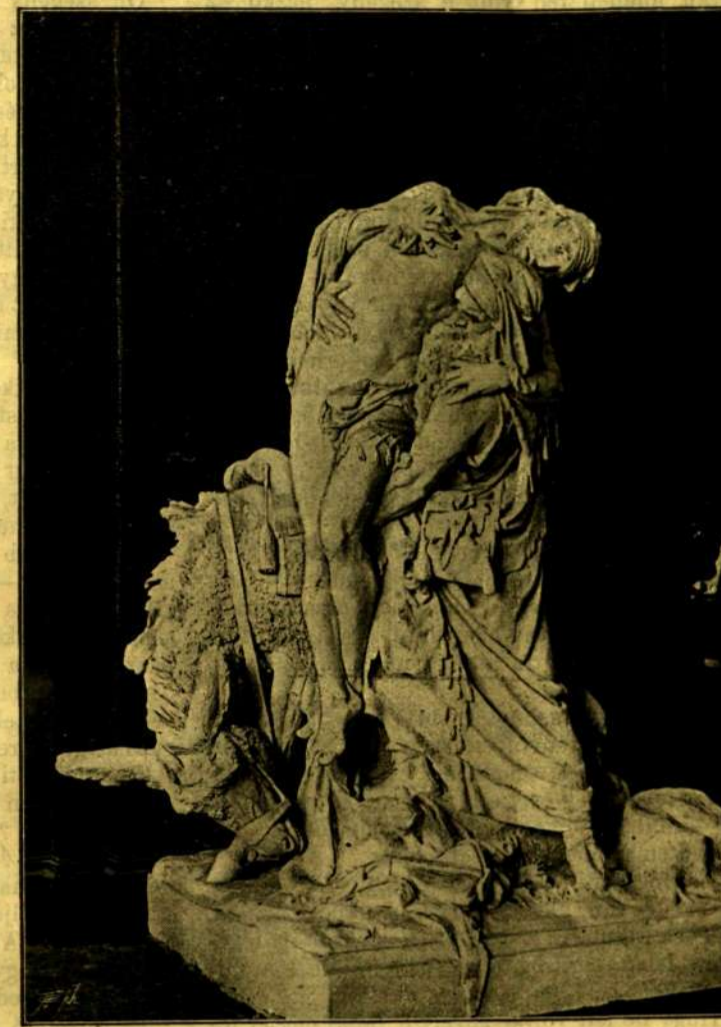
Mindamallt időszámításunk első századaikhoz kell fordulnunk, ha valami határozottat akarunk megtudni a cloisonné-ről. Bizanczba valószínűleg keletről terjedt el s innen, mint közös góczból, egész Európára eláradt. Róma bukásával a műiparok is aláhanyatlottak, de midőn Konstantin, az első keresztény, ki a császári bíort viselte, Bizanczba tette át székhelyét, magával vitte a római eljárás titkát is, mely a keletről származó konstantinápolyi hagyományokkal keverve az ugynevezett bizánczi művészetet teremtette meg. Úgy a görögök, mint a rómaiak, kedvelték a mozaik-művészetet, s a

Szent Mihály arkangyal. Szécsi Antaltól.

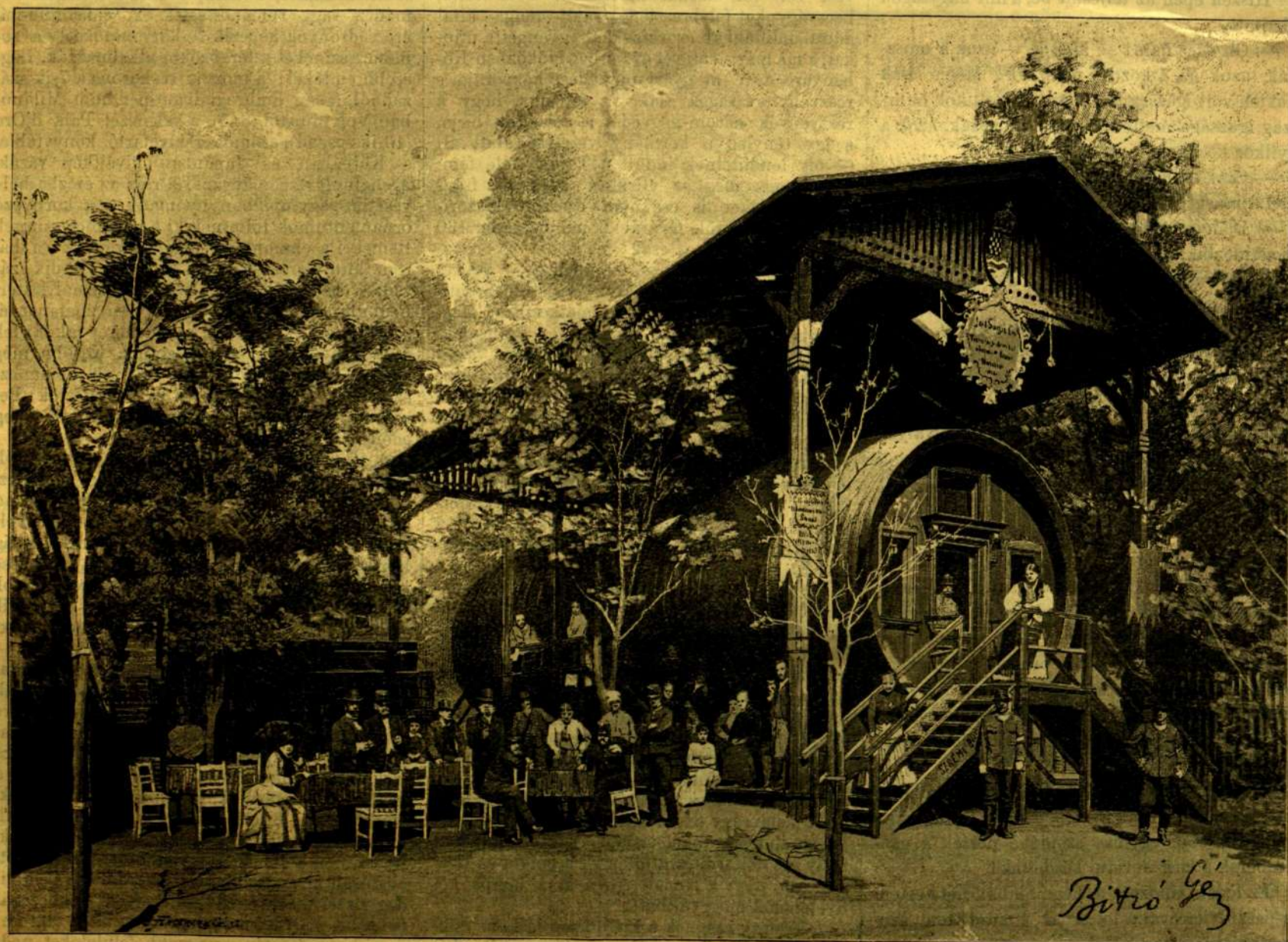

Féi a babája Györgytől.

Az irgalmas szamaritanus. Kiss Györgytől.

SZOBORMŰVEK AZ ORSZÁGKIÁLLÍTÁS MŰCSARNOKÁBAN.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSBÓL. — AZ ÓRIÁSI HORDÓ-KORCSMA.

Kozmata fényképe után rajz. Bitzó Géza.

ALFÖLDI ROMÁN SZOBA A HÁZI IPARCARNOKBAN.

Kozmata fényképe után.

cloisonné alapján nem is tekinthető egyének, mint egy újnemű mozaiknak, melyben a keleti minták a római felfogáshoz simulnak.

Ezt a lépést a zománcz-művészet a hatodik században tette meg. Igaz, hogy e korai bizánczi korszakból ma már kevés példány maradt fenn, mivel a bizáncziak tiszta aranyra dolgoztak, ez épen nem volt kedvező körülmény arra, hogy műveiket a késő századoknak fentartsa. Mindamellét Theophilus, egy a X-dik és XII-dik század közt élt szerzetes, «Diversarum artium schedula» című munkájában némi utmutatásokat nyújt az ekkori eljárásra vonatkozólag, melyből látjuk, hogy az nagyon keveset különbözött a japánok módszerétől, sőt a maitól is. Leírja az arany-szalagok vágásait, azoknak az érc-felületre alkalmazását, a színes üvegpör készítését, azoknak a sodrony-üregbe töltését, az égetést és simitást.

Kissé eltérő ettől a tehnikától a japáni cloisonné, melyet a japánok ércen kívül porcellánra is alkalmaznak. Azurkék alapon finom sodronyhálózat vonul keresztül-kasul, köröket, geometriai vonalokat, leveleket, virágkelyheket, gyümölcsöket és repkényeket ábrázolva. E sodronyszegélyzet közt színes zománczok futnak végig, a melyek leginkább megközelítik az utánzótt virág vagy levél színét. Különböző árnyalatú kék, barnával, bíborral, halványszürkével, fehérrel, zölddel, feketével vagy sárgával vegyest.

Az eljárás a japáni cloisonné-nál a következő. A porcellán ott, hol a zománcz kell hogy alkalmaztassék rá, mázától megfosztatik. Azután a művész rajzát papírra vezeti, a rajzot egy üveglappal befödi, s azon át egy ércsodronyot akkép hajlít meg, hogy az a rajz körvonalainak megfelelően. Azután e sodrony a felületek téve folyó üveggel rá erősítettik.

Cloisonné-zománcznak porcellánra alkalmazásával nálunk mindez ideig senki sem foglalkozik iparszerűleg. Mindamellét a Zsolnay-czég elég sikerült utánzatokat állít elő a cloisonné-technikában porcellánra is. Egyébiránt alkalmunk volt látni eredeti japáni készítményeket is, melyek hamis cloisonnékat tüntetnek föl

utánzott festéssel. Érdekes fölemlíteni még e japáni zománccsüvészek közül a champléve egy nemét, melyben a rajz fedő lakkkal borítottak be, míg az edző szer a védtelenül maradt érzékületet kieszli, s a zománcz e mélyedésbe öntetik be. E nemből a Testory-cég szintén produkál kitűnő példányokat.

A Testory-féle cloisonné-zománccsüvészek ujjában egyik tanítványa, Cramme is sikerrel kezd dolgozni, s munkáival szintén részt vesz az országos kiállításban, közel az iparcarnokok részéhez, hol Testory kiállításra áll. Legújabbán fura festett zománccsal is tett mindkettő kísérletet s ezek a kiállításra igen érdekes alakban tanulmányozhatók s remélhetőleg mielőbb közkeveltségre fognak szert tenni salon-diszítésként.

Kár, hogy a magyar bronz-stylt nem sikerült még Testorynak megalapítani, mindenesetre nehezebb is ez, mint más műiparágaknál. De hogy e tekintetben is jó nyomon halad a cég, az kétséget nem szenved. Rövid idő előtt Mátyás tanár kezdett meg ez irányban Testoryval egyesülten tanulmányokat, most pedig Hollósy tanár folytatta a magyar femipari styl megteremtésére irányuló kísérleteket. E kísérletek első eredménye egy szép renaissance író-készlet, mely a kiállításra látható.

A HÁZI-IPARCARNOK.

Alföldi román szoba.

Másstylokat, mint a hunyadmegyei, mutat egészen az alföldi román háziipar, s ennek szobája, mely egy krassó-szőrénymegyei, araviczai férfi- és nőalakot tüntet elő. A nő, arannyal himzett szép katrinczájában, övébe dugott rokkájáról fonja a gyapjufonalat, melyből festés után különböző házi kelleket készíti, míg férje virágot nyújt át neki. A román nő sohasem hagyja el rokkáját, fon az uton, otthon és a szántóföldön is, hol férjének a megmunkálását segít.

Az alföldi román házi ipar virágos, ezüst-, arany-hímzéseiben már valóságos keleti motívumokat látunk feltűnedezni. Vászna, fehérneműk, himzett ingek, mellén és ujjain a nagyonosabb pörnökénél arannyal kihimezve, katrinczák és kizellink (első- és hátsó-kötények) teszik a kiállítás java részét. Ez utóbbiak stíluszerű voltukért külföldön is keresettek, természetesen nem ruhadaraboknak, hanem védettkaró gyanánt, előkelő termék butorainak bevonására, mert darabjok nem több, két, öt vagy hat forintnál. Krassó Szőrény- és Temesmegyei specialitásai a szép övek (brecsér), ágytakarók, szőnyegek, kenyértarisnyák (strajca) és lábtakarók (obelie) is. Hosszu rojtos kötők, szép román mintázatu, keleti részesei védterítők, élénk színű és arany szállal átszőtt katrinczák és szőnyegek, s azótt kendők készülnek a gr. Bethlen Maurer Bertha nagyselyki szövészetében. De szépek a kis kendők is, melyeket a szobában Bisingen Antalé, Eleonora grófnő állított ki Jamból. Kiállítottak még Schnabel Gyula Oraviczáról, Strasser Albert Temesvárról, Mikleá Timotheus Kakováról, Bobescu Mária Oraviczáról és még számos kisebb gazda.

Nem kerülheti ki az alapos szemléltető figyelmét az sem, hogy egyedül e vidék népénél talál házi használatra saját készítményű, tarkára festett fakanalakat. Ezek, valamint a szép élénk színű, virágos tányérok is gazdag színérekre mutatnak az alföldi románoknál.

HOMOKBÓL FONT KÖTELEK.

ANGLÓL REGÉNY.

Ira FRANCILLON R. E.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

Carew Feri bucsuzik; utnak indul; de mindjárt baj éri.

Feri átgondolta egész helyzetét (ujság volt nála, hogy gondolkozzék!) — míg elhatározásra jutott. De a szerelmét a legjobb tanító-mester, az rég meg van írva.

Mabelnek engedelmességet s nem tenni ki magát annak, hogy a Mabel által rábizott feladat teljesítésében akadálytalanok: ez a földol. Ártatlan embernek megszökni egy gyanu elől, magában is felette gyanu ugyan, — de

mit gondolt ő a világ ítéletével, csak a maga feladatát s a Mabel kívánságát teljesítessse. Másfelől ezt a szegény fickót, a ki érte — bár tévedésből — magára vallott: szintén nem hagyhatta bajban. Uborka Jamónak vele kell mennie, mert mint a hal a száraznak, magával olyan jöhetően volt e szegény fickó az erdőn kívül s ha itt hagyja, bizonyos, hogy felakasztják, ártatlanul.

Mabelt azonban még egyszer látnia kell, el kell tölle bucsuznia. Azután még ez éjszaka, magával vive Janót, gyalog mennek a tizenmegye (angol) mérföldnyire eső Barustapleba, ott megtalálja (ugy hitte) a szürke lovát s aztán, — majd meglátja merre forduljon. Ügyvédénél, Haynes urnál, ellátja magát a szükséges utiköltséggel, egész Indiákig, a hova — a Mabel nyomait keresni — mennie kell. Olyan zavart fogalmi voltak ugyan Indiákról, — keletiről és nyugatiról, — mint a legtöbb embernek akkoriban; de azért hitte, hogy Plymouthban fog találni hajót, a mely épen odaviszi, a hova kell. Egylőre erre nem kell gondolni. Első — Mabelt látni s bucsut venni tőle, ez volt uralkodó gondolata, melyen minden más gondolata fennakadt s nem ment tovább.

Igy, felhasználva minden elővigyázatot, hogy Draxné mit se legyen észre, új vendégét ellátta kenyérral, pecsenyével s dohánynyal s ráparancsolva, hogy meg ne mozduljon a szalmán fekve tőle — rázarta az ajtót s ment, a réten át, egyetlen a falu felé.

Herczeg-kisasszonya a kerti lugasban volt s oly szép, oly elbűvölően szép volt szemében, hogy kétszeresen érezte, mily nehéz lesz elválni tőle — még érte is.

— Mabel, — kezdé, — bucsuzni jövök.

Kellemes meglepetéssel felelé:

— Bucsuzni?

— Ugy van, nem akarok több napot veszteni. Megyek átkutatni a világot, a kegyed érdekében s Isten segítségével meg is találni, a mit keresek.

Hogy ne lett volna kevély e fiatal ember fölötti hatalmára? A mint Anikó mondta, a csilagot is lehozni kértre az égről.

— Igazán elmegy? Oh bár csak én is mehetnék! Nem, nem azt akartam mondani; de igazán, irigylem önt, Carew ur — hogy én nem vagyok férfi.

— S nem mehettem el a nélkül, hogy kegyed szerencsét ne kívánjon utamra.

— S ha ön, megtalálva a mit keres, nem annak fog találni engem, a minék kívánna. . .

— Csak maradjon kegyed maga, az a mi. Mit gondolok én egyéjjel? Nem tudom, hogy van, de annyit akartam önnel mondani — s most egy szó sem jut eszembe. Arra gondoltam ide jövet, hogy hát ha vissza sem térek soha, báná-e kegyed? Ez volt az egyik. Aztán —

— Ne gondoljon ilyesmire. Majd csak visszatér.

— S aztán? — kérde, tőle telhető bátorsággal nézve a leány szemébe.

— Azután? Hát ha én halok meg addig? Ha ön így beszél, hát én is úgy. De hagyjuk a balsejtelmeket. Tud-e valaki föltételéről?

— Kettőnkön kívül senki.

— A lelkésznek sem akarja megmondani?

— Talán meg kellene mondanom. Azt hitné, hogy megalaszt s cserbe hagytam kegyedet. S még is, mit mondhatnék, hogy megértse? Ohajtanám, vajha kettőnkön kívül senki se volna a világon.

— Nem, ön meg sem tudná értetni vele; én talán. Bizza ezt rám.

Meglehet komoly szándéka volt megértetni a dolgot Pengold urral; meglehet, csak meg akarta nyugtatni Ferit s eltuszkolni mielőbb. Ferinek azonban végtelenül becses volt ez az ígéret. Ugy érezte, hogy ezzel Mabel is szövetségének vallotta magát kalandos vállalatában s kétszeres erőt érzett ahhoz magában.

— Így hát utoljára hallom szavát, — ha nem örökre, legalább hosszú időre, — utoljára lélekzem ugyanazt a levegőt a legbájosabb ajkakkal. Isten áldja meg, drága kegyes — a Feri hangja remegett — nem kérek öntől semmit, csak valami oly emléket, a mi többet érjen egy gyenge virágnál — engedje megcsókolnom — a kezét.

Lehetetlen kevésbé ékesen szóló embert képzelni Ferinél; lehetetlen kevésbé érzékeny szívű leányt, Mabelnél. S mégis ez egyszerű szavak őt is meghatották; s tudván magában, hogy gyűlöli ez embert, maga is meg volt

lepetve megindulásán. S elpirulva (a mi finom arczbőrét tekintve nem volt nehéz) — keze helyett arczát nyújtotta oda egy csókra a bucsuzónak. S a meglepett és túlboldog ifju arczára nyomván remegő ajkait —

— Isten áldja meg! — mondá halkán a leány.

Oh szegény Feri! Ha tudta volna, hogy az ő ajka volt az első, mely e gyöngéden piruló arczót érintette! De hiába! Az élet legdrágább gyönyöröi a bolondok paradicsomában nyílnak. S most már készen volt mindenre; még az elválásra is. Mit kívánhatott még többet? Egylőre legalább! Mert bizonyára keblére kellett volna ölelnie a leányt s szenvedélyesen magához szoritania. De a ki igazán szeret, mindig későn jő rá: mit kellett volna tennie valamely adott percében. S így Feri, azzal a hittel, hogy egy istennő arczát csókolta meg, oly kábultan tántorgott tova, mintha egyenesen jőne az Olympusról.

Sikerült kikerülnie a Pengold lelkészszel való találkozást, s ittasan ért haza — bor nélkül — mint a legtöbb embernek akkoriban; de azért hitte, hogy Plymouthban fog találni hajót, a mely épen odaviszi, a hova kell. Egylőre erre nem kell gondolni. Első — Mabelt látni s bucsut venni tőle, ez volt uralkodó gondolata, melyen minden más gondolata fennakadt s nem ment tovább.

Hosszabb időre elutazom, — mondá gazdaszónyának. — Rakjon a táskámba, a mi leg-szükségesebb s míg távol leszek, gondja legyen a házra. Intézkedni fogok, hogy Haynes ur adja haszonbérbe a birtokot, majd akad rá valami becsületes ember; talán a fiatal Hale, a ki most vette el a tisztelendő ur szolgálóját s valami kis gazdaságot keres haszonbérbe.

— Azt jelenti mindez, uram, — mondá Draxné csipőjére tevének kezét, — hogy ön házassodik s násztra indul? S kérem, mikor jönnek vissza az asszonyosság? Ezt tudnom kell, hogy tudjam, mikor kell elhagynom a házat.

— Ne beszéljen badarságokat. Magam utazom. Nem értette? A házban ön marad a gazdaszóny s valóban nagyon követelő személy, ha ezzel sincs megelégedve.

— Követelő személy, én? — pattant föl a házasság asszonyosság, — nő, ezt nem fogják a sarköveim irti, ha igazán akarnak jellemezni. Vannak, a kik azt hiszik, hogy egy házat fenn lehet tartani semmiből.

— A háztartás költségeiről gondoskodva lesz Haynes ur által, ne aggódjak. Csak menjen s podgyásoljon számomra, a mint mondtam; csak a leg-szükségesebbet.

Feri, hogy gazdaszónyát eltuszkolhassa, a szalmás fészerbe sietett, hóna alatt egy kis batyuvot. A csavargó szó szerint megfogadta a parancsot s meg se mozdult a szalmából; ugy feküdt ott most is, a hogy elhagyta. Felköltötte s a maga kopott ruhájából egy nadrágot és kabátot adott neki, hogy öltözzék bele, hogy az uton feltűnést ne okozzon rongyaival.

— No fiu, Barustapleba megyünk.

— A kóterbe?

— Dehogy, a szabadságba. Van kedved?

— Nekem mindegy akárhová; a már az erdőbe nem mehetek, — oda pedig nem mehetek, mert a fü véres, br! — hát jól van, menjünk Barustapleba.

— De szolgálómatba kell állanom. Akarsz?

— Ha kell — hát meg kell lenni. Jó.

Ugy látszik, mióta az erdőből eljött, egész fatalistává lett. Ki levén forgatva a maga szabadságából, sorsára bízta magát s ellentmondás nélkül ráállott mindenre, a mit mondtak neki vagy kívántak tőle. Feri annál inkább érezte felelősségét, hogy e gyámoltalan teremtést ne hagyja védtelenül elveszni. Kieresztette őt bűvőhelyéből s az udvar hátulú kapuján álbocsátva a szabadba, megmagyarázta, hol várjon rá, hogy a házbeliek ne lássák őket együtt távozni. Azután visszament a konyhába, a hol Draxné találta.

— No Draxné, — mondá, — adja a holmimat; indulok. Isten áldja! S kezét nyújtá neki.

— Isten áldja meg az urat! ne én legyek az oka, ha nem jöt út ki a dolga.

Ez nem igen szeretetteljes bucsuzás volt. De Draxnéól nem is lehetett jobbat várni s Carew Feri nem is gondolt vele. Hóna alá vette könynyű kis podgyászatát s megindult arra, a hol Uborka Janót lesbe állította. Szótlanul haladtak Barustapleba felé. Feri a szerelmét s nagy tervei, könnyű léptekkel, emelt fővel, dagadó kebellet, gyors menésre ösztönözték; s a csavargó, a ki sehogy sem találta fel magát uri ruhájában, poroszkalva ment utána. Ámbár minden lépés

távolabb vitte Feri szerelme tárgyától, nem hiszem, hogy ez éjjel lett volna nála boldogabb halandó a világon. Épen éjjel volt, mikor Barustapleba értek; s Feri egyenesen az előtte ismeres és megszokott vendéglobé vette utját. A ház már álomba látszott merülvé, de fölésegett s az ivóba lépe, a vendéglőst hívatta elé. Az ivóban egy elkésett vendég ült még egy sarokban s nem lehetett kivenni, bora mellett bőbiskol-e vagy alszik már?

Mikor a vendéglős előjött: — Bocsásson meg, sietős az utam — csak a szürkémű fordultam be.

— A szürkéjéért, Carew ur? — mondá balmulva a vendéglős. — Hiszen a nagyságod barátja tovább utazott vele.

— Hát nem hagyta itt, az istenért?

— Nem az, uram!

— S Quickset kapitány hirt sem hagyott, vagy üzenetet számomra?

— Semmit uram, csak a fizetetlen számláját, nagyságodra utalva.

— A gazember, a kőtni való! Hát nem volt elég a többi? még lókötő is! Nem adtam volna azt a lovat száz guineáért! S merre felé ment, nem tudja?

Most az ivószoba sarkában guggoló ember fölkelte helyéről s közelebb lépett.

— Talán én szolgálómatra lehetek. Bizonyos Quickset után tetszik tudakozódní? — Azt hiszem a hornacombe-i Carew Ferencz urhoz van szerencsém?

— Az a nevem, uram, — viszonzá Feri, meglepette kissé, hogy egy merő idegen a nevén szólítja, ámbár észbe juthatott volna, hogy az előbb a kocsmáros az idegen hallatára megnevezte volt. — S ha ön a szürkém nyomába igazít, nem maradok adósa uram; nagyon kedves lovam volt s nagyon sietős az utam.

— Carew ur, — mondá az idegen, — ön megkímélt engem a Hornacombe-ba utazástól; s viszonzásul én is meg akarom önt egy utólló kimélni. — Ezzel egy összehajtott okiratot vett ki oldalzsebéből s Ferit azzal lágyan vállon legyönte, folytatá: Carew ur, e parancsnál fogva kötelességem elfogni önt, mint a ki azzal van vádolva, hogy szándékosan megölte saját erdőkerülőjét, Derrick Fülöpöt, stoke-julioti lakost, s a körülállókát is felhívom, legyenek segítségemre. Ó felsége György király nevében!

A nélkül, hogy csak egy pillanatnyi időt is vett volna magának a megdölgésre, Carew Feri öklével mellen ütötte a törvényszolgát s a tüzhelyre lökte hátra s azzal, mielőtt a vendéglős és szolgálja magukhoz jöhettek volna ámulatukból, kívül volt az ivószobán, az udvaron s tova száguldott. Sebes lépések követték, de tudta, hogy Uborka Janó az s hátra se nézett. Elfogatni magát — Mabel iránt vállalt kötelessége első lépésénél: ezt nem engedhette.

A naptár szerint holdvilágos éj levén, az utcazi lámpákat nem gyújtották meg s miután a hold nem tartá szükségesnek szót fogadni a naptárnak, teljes — és a menekülőkre nézve igen üdvös sötétség uralkodott körös-körül. Egy utcán le, a másikon föl, rohanva haladt, míg őt vagy hat fordulatlat kiért a kis városból — ott megállott. Alig lihegett s ki volt hervúlva. Ott azonban, ámbár szokatlan ruházatban, oly hívós volt, mint egy igazi ugorka. S a mint Feri magához jött kissé, valamit csuszított a kezébe.

— Mi ez, — kérde, — kulcs?

— Rájok zártam az ajtót, hogy ne követ-hessenek.

— Nini, ez a fickó nem olyan ostoba, mint a milyennek látszik. De hát én? Most van már megálva az eszem: mit tegyek, merre forduljak?

Janótól azonban nem kérhetett tanácsot, az ismét visszaesett a szentelven némaságba.

(Folyt. köv.)

A CSÓKA.

A csókának csak egy házája van. Velünk örül, velünk didereg, osztozkodik minden nélkülözéseinkben, s midőn a természet vastag fehér ruhát ölt magára, szívesen látogat meg kis házikónk udvarán s elmegy a szemédmóbra, hogy a szalmahulladék közül kiválassza a neki való morzsaszemet. Félénksége azonban oly nagy, hogy elegendő a házikó konyhajajának egyszerű nyirkosága, ő már a háztetőre repül, ott várja be távozásunkat, mely után ismét a szemédmóbra, esetleg a kanális szélére tér.

A pázrás ideje alatt, mely tulajdonképen április havára esik, félénksége némi bátorságnak ad helyet, a mennyiben mikor fészékének anyagát gyűjti. 10—12 lépésnyire is bevár. Okosan forgatja ide oda élénk szép fehér szemét, vadgálamb-szerű nyakát, félig bogár-fekete fejét.

A nyár forrása, a tavasz enyhe melegsége madaraink csoportosodására bomlasztólag hat, mert a varju-sereg, a csóka-falka, a tengelicze-csapat bókra oszlik, hogy a varjak az erdőn, a csókák tornyok, romok és sziklák tágasabb repedéseiben, a tengeliczék sugár jegenyek te-tejében építhessenek a kis családnak otthon; de ha a család-tagok már önállóságra vergődtek, midőn szoros különbséget apa és fia között tenni már alig lehet, midőn az égről tűnézni kezd az a sok drága, tornyos báránnyelű, midőn kertekink illatos ékesége fonnadni kezd, lombos erdőkink aranszínű ruhát váltanak, midőn két-házaju szárnyasaink utra kelnek: akkor kezdnek újra seregesezni a varjak, csomósodni a csókák, csapatosodni a tengeliczék.

A nyomor és nélkülözés, a tél mostohaasága az összetartás, a társas élet szervezésére készíti, még ellenben a jólét, a tavasz, a szerelem, közböki hinti a vizsály magvát, talán azért, hogy ne irigylhessék egymás családi boldogságát.

Csodálatos erőt kölcsönöz a csókának a szerelem. Kitartása e tekintetben határtalan, meg nem nyugszik munkájában — bármily hosszú időre terjedjen is az, mindaddig, míg az utjában állott akadályt el nem hárította.

1880. április havának közepe táján, egy meleg délelőtti napon, a városon kívül, a rozsnóyi út baloldalán álló Mária nevezetű kápolna tövében heverészve, hallgattam a pacirta édes nász-dalát, messze kísérve szemekkel égbe repülő utját, mi közben tompa koppanások zaja vonta magára figyelmemet. Óvatosan álltam föl s tekintetem szét. Észrevettem, hogy egy csóka-pár kopácsolja a kápolna tornyának szindelyelvet takart gombját. Tisztában voltam legott, hogy e pár egy a torny repedéseiből, valamint az evang. templom fedélzete alatt lévő költésre alkalmas minden helyről kiszorulván, e helyütt határozta el otthona megállapítását. Néhány nap alatt annyira haladt a munka, hogy hozzá fognak a fészek rakáshoz; még ugyanezen hóban el is készítették, és június havában már a kicsinyek etyukolását hallottam.

A csóka az idő támasztotta tornyrepedésben addig fog törni vajni, míg csak költésre alkalmatlanság nem teszi. Ha a munka nehéz, lassan halad, három-négy évig is eltart. A hol az első pár elhagyta a törést-vájást, folytatja egy másik, ezek után egy harmadik pár.

Fészek anyaga vékony fagalyakból áll, de a kibélelésre puha, foszlányos fakérgyet is használnak.

Ha a tornyhoz, a hol fészkeiket rakják, közel esik hárs vagy szilfa, mint például Iglón, akkor az a 'törés' ideje alatt igazán úgy néz ki, mintha gondos kertészkezé nyirta volna meg; alatta rakás számára lehet gyűjteni az el-ejtett galyacskákat. Ugyan ezt láthatjuk a torny alatt is.

Az ágtörés a csókáknál általános, mind a mellett akad pár, mely a dolog könnyebb végét választja, nem vesződik a törés fárastó munkájával, hanem a fa, illetőleg a torny alatt turkál a gazdaságában, a mennyiben meg egy galyacskát alkalmasnak talál, tizenkettőt is megemel, mintha orr- és szájfintorgatással mondaná: ez sem jó.

Olyan az ember is; ha sorsa kényellemmel áldotta meg, gazdaságában csak turkál, a jó-nál rendszeren jobbat kíván.

De ha már választott galyacskát, azt addig forgatja szájában, míg biztos elhelyezésével annak egyensúlyát is helyreállítja, és ekkor elkezd könnyű, hajlékony nyakát emelgetni, ide-oda forgatni, félig kiterjesztett szárnyakkal egészen a földig hajlik, majd egy ugrásszerű mozdullal emelkedni kezd, néhány méternyi távolságra egyenes irányban, csak ezen ut megtevése után következik a 'csiga'-út, mert kétszer-háromszor is megkerüli a tornyot, mindig emelkedve, míg elérí a nagy repedésben fészket. A visszatérésnél szereti az egyenes utat, sőlyom-módra kezdődik lecsapása, de fele utat már csillapodik, a földhöz közel már annyira meglussul, hogy a legkisebb rázkódással nélkül történik a föld érintése.

A fagaly-törés, illetőleg a fészekrakás, korán reggel kezdődik. 7—8 óráig folytonos munkában vannak, ezentul némileg szünni kezd a munka-kezd, hogy a következő nap annál nagyobb hévvel folytathassák. A délután is fészek rakók száma nagyon csekély, az is csak akkor történik, ha a him későn nyerte meg nösténye szerelmét. Nyajaskodott az igaz, folyton hallatta etyuk-oló szerelmi dalait, sürgött forgott, elárasztotta csipkedő csókájával, rezgette farkát; jutalma mind ezek mellett gyakran egy barátságatlan vágás vala, de melyet a him szépen megköszönvén, újból kezdte el a széptevést. A nöstényt csak kitartó udvarlás és figyelem puhítja meg, igen lassan kezd melegedni, de ha egyszer szíve szikrát fogott, azután himjének mindenben bő osztályosa annyira, hogy mindig ott van oldala mellett, egy pillanatra sem hagyja el, valószínűleg féltekenyű lesz; szóval annyira összeforr minden érzelmök, mintha egy szívök, egy lelök volna.

Öt esztendeje, hogy folytonosan éber figyelemmel kísérem életüket, de hogy pázrások mily körülmenyek közt folyik le, mely szakán a napnak; eddigelé még nem láthattam; a mire valószínűleg a pityma-át első, vagy az este késő csendes perceit szentelik.

Szárny-csapásuk nyárban kevesebb, mint télben. Télben ha egy esetleg harminc méter hosszú uton 60 szárnycsapást tesz, nyárban nem tesz többet 40—45-nél, a mennyiben nyárban nincs szüksége annyi hőnyérésre, mint télben. Láttam azt is, midőn a nöstény már tojásain ül, a him ott kering méltóságjeljesen a magas torny körül — vérese-módjára, mely halalos csapást készül adni a pitypalatyzó fürjnek, vagy a csörgő harisnak.

A költés idejét kivéve a csókák rendes éjjeli tanyául az erdő válszjáték, innen térnek a városba, falvakba korán reggel. A reggeli toilletten rendszeren a legmagasabban fekvő helyen végzik, mely abban áll, hogy tollaikat tisztogatják, szárnyaikat emelgetik, magásra nyújtják nyakukat, farkukat billegetik, többször megrázkódnak — mint midőn a tyukok a porban fürdenek — csak ezután látnak a reggeli bezerzését után.

Két-három esztendeje annak, midőn először vettem észre, téli elején, hogy hajnalban az erdőről visszatérő csókák rendszeren a torny tetejére szállnak, melynek fedelzete pléh, de anélkül hogy egy, legfőkébb két percnél tovább maradtak volna ott, onnan a templom délkeleti oldalán diszól, körülbelül 25—30 méter magaságú nagy és terebélyes hársfán helyezkedtek el, és ott maradtak mindaddig, míg csak egészen meg nem virradt. Ez rendszeres reggeli áthelyezkedés, egész télen át minden nap ismétlődik, csak tavasszal szűnik meg, midőn az enyhülő idővel a szív is melegedni kezd. Vándorlásuk oka e szerint minden esetre az, hogy a torny pléh-fedelzete sokkal jobb hővezető, mint a hársfa-galy.

Tapasztaltam továbbá azt is, hogy némely pár a fészek rakásának ideje alatt egy másik párral mérges harczban áll. A harc természetesen a fészek-hely elnyerése s megártása felett foly, mely rendszeren a gyöngébb, illetőleg a fiatalabb pár legyőzésével végződik.

A legyőzött fél a boszu gyevyere után nyul most, lesben áll folyton, és midőn már a ki-üzött otthonban kész a győztes fészke — kiméletlen módon rombolásához fog. Boszuja csak akkor csillapodik, ha a fészek a költésre teljesen alkalmatlanság lesz. A védelem is erős, mert nem egy fark és szárny-toll esik áldozatul.

Szántás ideje alatt rendszeren ott lehet látni, mint a golyát, a legfiatalabb vágásu barázdában, szedegetni a felszínre került pajor- és giliszta-férget. Nem ritka jelenség életükben az sem, ha az idő száraz, meleg, hogy május havában különösen szeretik az idősebb partakparti fűzfákat fölkeresni; egy fát gyakran 10—15-en is megszállnak, fészegetik a repedt kérget, mely alól a különféle, de kiváltképen a szürke-pánczélós poloskát szedegetik.

A madaraknál csaknem általános szokás, hogy a kikelés után a tojás héját repülés közben ejtik el csőrükből. A csóka ellenkezéleg, szereti képzeltetleg elrejtieni. Így én azt tapasztaltam, hogy a tojáshejjal nagy előszeretettel keresik föl a lombos fákat es itt ejtik ki szájukból, mely, ha esés közben valamely vékony kiálló száraz galyacskán felakad, olyan, mintha csengő volna.

Figyelemreméltó jelenség az is, midőn repülni tanítják a kicsinyeket. A csóka-fiókok ott ülnek a torony egyik kiálló párkányzatán, szülei pedig előttük repdesnek mindaddig, míg a kicsinyek is neki melegekednek és megpróbálják, hogy mit tudnak. Az öregek figyelemmel kísérik minden mozdulataikat, és ha esetleg hamar térnek pihenésre: közből csapnak s barátságosan szárnycsapásokkal és csőröcsipkedéssel a gyakorlat folytatására kergetik.

VIDONYI JÓZSEF.

EGYVELEG.

* **A Bismark-kiállítás,** mely a kancellárnak 70-ik születésnapja alkalmából adott ajándékokból s emlékekből állott, már berekesztették s a gyűjteményt most szállítják Schönhausenbe, hol Bismark-muzeum lesz. A kiállítást maga a herceg nem látogatta meg, de a látogatók száma meghaladta a 15,000-et.

* **Az udvariasság oka.** Said Bargas, zanzibári szultán, ki a nőket általában nagyon kedveli, egy alkalommal az angol konzulnál levő hölgyek között bonbonokat osztott ki. Egy hölgy sokkal több bon-

* **Válási ok.** Amerikában egy fiatal ember már az esküvő napján elhagyta nejét, egy orvos csinos leányát s válogat indított ellene, azt meg is nyerte oly feltétellel, hogy róla gondoskodni fog. Az ok, mely a bírakat e határozatra bírta, az volt, hogy a leány eltitkolta jegyese előtt, hogy hamis haját, hamis fogakat s oly cipőt hord, mely egyik lábának rövidegét észrevehetetlenné teszi.

* **A kosbor-tenyésztés,** melyet pár évvel ezelőtt különösen az Egyesült-Államokban kaptak fel, hirtelen kiment a divatból. Oly gyökerek, melyekért előbb ezer forintot is fizettek, ma alig érnek 10-50 frtot. Az angolok még kedvelik a kosborvirágokat, de itt is érezhető a hanyatlás.

* **Hugo Viktor kéziratai** a legnagyobb rendtelenségben maradtak hátra s nagy fúradtságba fog kerülni azok összeírása. A költő minden gondolatát külön szöveg papírra jegyezte s ezt egy-egy tartóba rakta. Némely tartónak külön neve is van, például «Oceán», melyben egész sereg a tengere vonatkozó, de egymással semmi összefüggésben nem álló jegyzet van, más helyen vannak regény- s dráma-rajzok s nyers anyagok költemények számára s más effélék.

* **Az orosz nyelv** nagyon kezd terjedni Indiában, különösen Kalkuttában nagyon feltűnő az orosz nyelvtanok nagyszámában megrendelése.

lyet tüzelő anyagul és melegítő gyanánt szintén felhasznál, világító anyagnak azonban nem kielégítő.

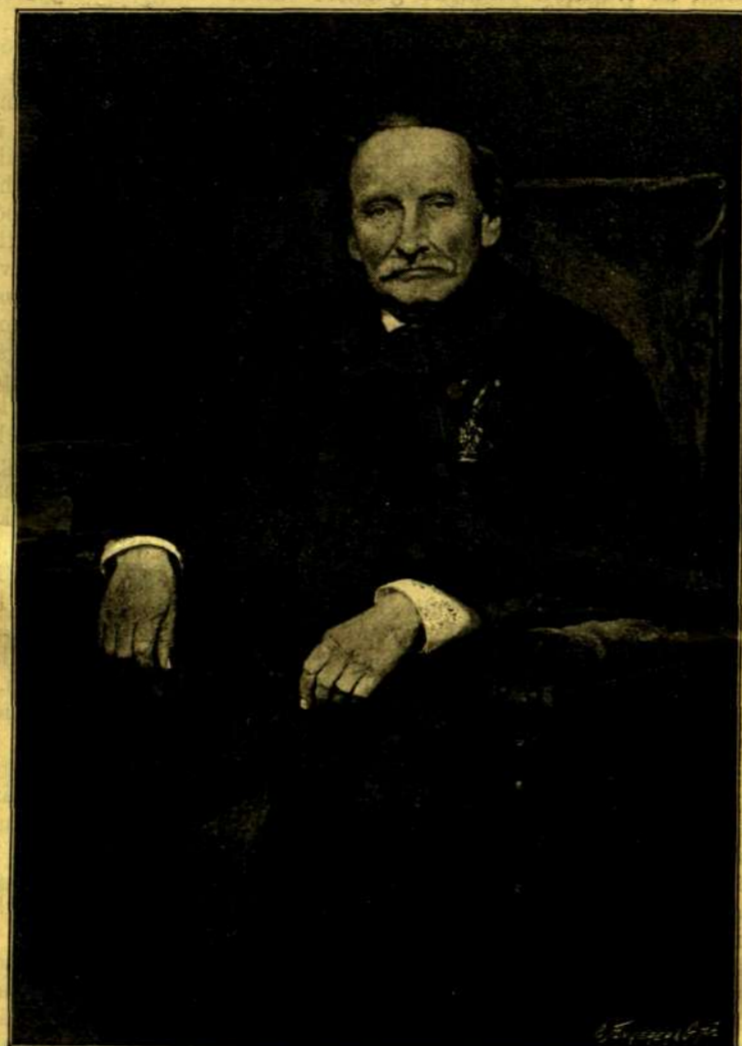
* **Czimező egyletek** jöttek divatba Svédországban. Céljük az «Ön» (Ni) megszüntetését általánossá tenni s ezért Ni-egyleteknek is nevezik magukat. A Ni-egyletek női tagjai Ni-brocheokat, a férfiak Ni-jegyeket viselnek; a lakó-szobákban külön falragaszok figyelmeztetik a látogatókat a «Ni» használatára.

* **Nagyszerű mauzoleumot** ástak ki Rómában a Via Salara mellett. E mauzoleum még nagyobb, mint Cécilia Metella ismert síremléke, melynek hatalmas tornya tudvaleg 29 1/2 méter átmérőjű.

* **A bakteriókról,** melyek, mint a ragályos betegségek terjesztői, újabban oly sokat emlegettetnek, Pasteur tanár a francia akadémia előtt azt az érdekes felfedezést közölte, hogy azok a növények csirázásához multhatatlanul szükségesek. Egyik tanítványa, Duclaux borsóval és babbal tett kísérleteket s mivel a bakteriókat teljesen elzárta előlök, két hónapig csirázás jelét sem mutatták. Pasteur meg van győződve arról, hogy a fiatal állat sem marad életben, ha kezdetől fogva bakteria-mentes ételmi czikkével táplálják s ajánlja ennek megkísérletét s a mutatkozó tüneteket részben rendezett egy angol garnizon katonasága. Minden versenyző egy madarat

Lots Károly festő-tanár mellszobra. Strobl Alajostól.

Dr. Wagner János egyetemi tanár arcképe. Stetika Gyulától.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS MŰCSARNOKÁBÓL.

bont kapott, mint a többi s hinságból megkérdezte a szultánt, hogy mi okozza e kitüntetését. A szultán neheztelve, azt feleltette a tolmáccsal: «Azért kapott több bonbon, mivel szája még egyszerűen oly nagy, mint a többi hölgyké».

* **Tizenöt ezer liter petroleum** vész kárba Dakai mellett, Perzsiában. Európai vállalkozók már több ízben akarták a forrásokat felhasználni, azonban a perzsák közönyösségén s a kormány rendkívüli követelésén a terv hajótörést szenvedett. A tömérdek petroleum mind haszontalanul foly szét s végre a Kaspi-tengerbe ömlik. A Perzsa-öböl mellett is jelentékeny nafta-források vannak, de ezeket sem használják fel.

* **Négy lábú madarat** fedeztek fel Dél-Amerikában az Amazon torkolatánál. E madár (Opisthema cristata) a Maraja szigeten Anabija folyó mellett él s egy «aniga» nevű nagylevelű mocsári növényen rakja fészket. A madár a fészékhöz hasonló, csak kis korában négy lábú, néhány nap múlva azonban két lába szárnnyá változik.

* **A Gutenberg-bibliát,** melyet Quaritch londoni könyvtáras közelebb árverésen 39,000 forintért szerzett meg, photolithographiai uton szándékozta többszörösíteni. A két kötetből álló műben 1282 oldal van. A sokszorosított példányokban az initialék zsinetek lesznek s bevezetésül tudós értekezés közöltetik. Egy példány ára 10 guinea (100 forint) lesz.

* **A düsseldorfi tanács** szigorú büntetést rendelt el oly gondatlan sétálók ellen, kik a botokat vagy esernyőket hónuk alatt szokták hordani s ez által másokat megsértének.

* **Napoleon oroszországi hadjáratának** részesei közül most halt el az utolsó Coenveban, a berni Járásban. E svájci veterán Chavanne Péternek voltak, most 95 éves volt s többek közt Napoleon oldalán volt a hírhedt berzsinai visszavonulás alkalmával.

* **Iramszarvasokat** fognak meghonosítani a cseh erdők magasabb rétegeiben, a hol az éghajlatot erre alkalmasnak tartják.

* **Meleg sáskát** ajánl reggeli eledeltül Riley washingtoni híres tanár s hosszas tapasztalás alapján azt hiszi, hogy csakhamar oly kedvező eledel lesz, mint a békacombok, feokafészkek s más különösségek, melyektől kezdetben szintén irtóztak. Izok az osztrigáéhoz nagyon hasonló s az ellenszenvet könnyen le lehet győzni, ha előbb tejbé mártják.

* **Tűz és víz ered egy ugyanazon forrásból** Kaliforniában Stockton közelében, ha ugyan hinni lehet az ottani lapoknak. A farmer bizonyos mélységben kitérő vizet talált, azonban a kut közepén még tovább is furást eszközölt s az új csövön sűrű gőz jött fel, mely igen gyúlékony volt. Az ügyes amerikai most kettős csövet készített, a vastagabb csövön jó fel a víz, a benső csövön pedig a gáz, me-

lyet emlős állatot hajtott maga előtt. Az első nyertes egy kecske, a második egy lud volt. A versenyzés sok mulatságra adott alkalmat.

* **Kaffer mahdi** támadt Dél-Afrikában. E próféta állítólag az elhunyt hősök szellemével társalkodik s azok üzenetét közli honfitársaival. Legnagyobb agítációja a pálinkaivás s más európai szokások ellen irányul, hirdetőn, hogy e szokások kiirtják a kaffereket. Egy főnököt annyira meghatott predikációja, hogy rögtön eltörte a pálinkás üveget s tartalmát földre öntötte.

* **Az uti podgyász** eddig korlátlan nagy lehetett az angol vasutaknál s külön jegyet nem kellett reá váltani. Most a kontinentális rendszert fogadták el, s osztályok szerint 60—120 font podgyászt lehet csak vinni. A podgyász feladása és a jegyváltás nagyon kellemetlen lesz az angol közönségre.

* **Két óles átmérőjű** egy kerekű velocipedet készítettek egy amerikai tornász. A hatalmas eszközzel egy perc alatt közel egy angol mérföldnyi utat lehet megtenni.

* **Uszó hadigyakorlatokat** tartanak most némely francia ezredekkel. Lóháton, teljesen felfegyverkezve mennek a vízbe s a szerelvényeket fejük felett tartják szárazon. A partra jutva rögtön ka rdót rántanak s a képzelt ellenséget földözbe veszik.

INDALI PÉTER.

(1824—85.)

Közoktatásügyünk öröndetes lendülését általában az újabb alkotmányos korszak óta számítják s méltán, mert tagadhatatlan, hogy e lendület nem annyira a szakferfiak buzgó működése teremtette meg, mint inkább a költő Eötvös rendkívüli hatása buzdítása, az az örök dicsőségünket képező lelkesülés, mely másfél évtizeddel ezelőtt a nemzet jobbait csaknem kivétel nélkül magával ragadta s oly tevékenységet, oly áldozatkészséget létesített a tanügy iránt, mely művelődéstörténelmünk egyik legszebb lapját képezi. De ha elismerjük is a külső tényezőket s rendkívüli fontosságát, épen nem kicsinyelhetjük a magyar pädagogusok munkáját, mely munka nélkül az Eötvös nevéhez kapcsolódó szép korszak eredménytelen lett volna s a lelkesülést nem követendő ama szebb jövő, melyről ma már biztosan elmondhatjuk, hogy nem telik el egy nemzedék s közoktatásügyünk virágzása a magyar népet Európa kultúrnapéi közé fogja emelni. Nem voltak ugyan pädagogaink között európai hírű emberek, mert Comenius és Felbigert csak részben nevezhetjük a magunkénak, de ennek oka főképp abban kereshető, hogy kis nemzetünk szakferfiainak neve rendesen igen szűk körben maradt meg, a művelődés-történelem tanulmányozója azonban tudja, hogy hazánkban, legalább az utóbbi három század alatt, mindenkor éltek koruk műveltségének színvonalán álló pädagogok s köztük nem egy, miként más tudományágakban is észlelhetjük, valódi teremtő szellem volt, bár működése az utókorra csekélyebb hatással bírt,

ERDÉLYI INDALI PÉTER.

mint a szerencsésebb angol vagy német szakferfiaké.

A közoktatásügy e régi bajnokainak egyike dőlt ki most a hazai tanferfiak sorából: Erdélyi Indali Péter, az ismert ABC-író. Nem volt idős ember, még csak a hatvanegyedik életében járt, tehát jó messze attól a kortól is, melyet a zsoldáríró szűkmarkuan az emberi élet határának kiszabott, s mindamellett most, midőn örökre elvált tőlünk, úgy tűnik föl alakja,

mint a ködös régi idők egyik fenmaradt oszlópa, melyhez gyermekéveink emlékei vannak hozzá tapadva. Ifjú nemzet vagyunk, gyorsan előretörő tevékenységgel, kik egész évszázadot eltűnk át husz-harmincz év alatt, emlékező tehetőségünket nagyon igénybe veszi a jelen s a közelmúlt. De azért nem mondhatja senki, hogy a magyar hamar feled s kegyelele mulékony szalmaláng. Erdélyi Indali Péter, bár társadalmi és irodalmi működésének nagyobb része a múlté, mint veterán pädagog folyvást kiváló tiszteletben részesült s halálának híre országszerte mély részvétet keltett fel.

Indali Péter (az «Erdélyi» előnevet irodalmi működésével szerezte) 1824-ben július 24 én született Patán, Kolozs megyében; szülői szegény földművesek voltak, kik az eszes s tudvágyó gyermeket pának szánták, mely pálya akkor a szegény emberek csaknem egyedüli ideálja volt. A reformált felekezethöz, melynek tagjai közé tartozott Indali, hazánkban ily elhatározás létesítése nem volt nehez. Ha egyszer bevitték a gyermeket a «kollegium»-ba, évek hossza során megmaradhatott itt a nélkül, hogy szülőinek vagy más hozzátartozóinak valami költségébe kerülne, s ha márszerűlni kezd, a korrepetitóság, legáció s számos más czimen

befolyó jövedelmek a fiatal kor igényeinek megfelelő uri életet is biztosítanak számára. Így nőtt fel, sokszor más protestáns férfiúhoz hasonlóan, a falusi iskola csekély tudományának elsajátítása után Indali Péter a kolozsvári reform. kollegiumban. Egyedüli eltérés életében a többiekétől az volt, hogy már tanuló korában osztálytanítóvá lett, a mire e kollegiumban alig volt példa s hogy egyszerre két iskolai pályadíjat is nyert el, az egyiket jogi, a másikat történeti tárgyról irt dolgozatával, a mely munkálatok különfelesége — az akkori protestáns

A «BIALA VODA» («FHÉR VIZ») RÉT A KÁRPÁTOKBAN.

főiskolák tanításmódjának eredménye — mutatja fogékonyságát a tudományok különböző ágai iránt.

Az ifjú valódi hajlama a tanítás iránt csakhamar előtérbe lépett s bár a protestáns ifjak szokása szerint elvégezte a teológiát és jogot, tanító maradt. Nagy Ferenc tanvezető tanár, ki a fiatal ember hajlamát és ügyességét korán fölismerte, mint fentebb említettük, másodéves lezárójáró theologus korában egész osztályt bizott reá, s ezenkívül kieszközölte azt is, hogy az ügyes fiatal tanító mintegy póttanfolyamokat tartson falusi tanítók előtt. Az erdélyi reform. egyházkerület által rendezett ezen első póttanfolyamoknak kiváló sikere volt s az egyházkerület kiállította a fiatal ember részére a bizonyítványt, hogy „működésének eredménye és fáradozásának sikere meglátározta az illető tanítók eljárásán és oktatásán.”

A csakhamar bekövetkezett zavaros idők azonban megzavarták a fiatal pedagógus működését. Az oláhok lázongása elől a gróf Mikes családdal, hol mint magánnevelő működött, Pestre menekült, innen Windschgrätz bevonulása után megint visszatért Kolozsvárra. A muszájk beűtése után ismét menekülnie kellett Kolozsvárról, hogy több akkori magyar lapban, kivált a Kolozsvárt megjelenőben közölt hazafias, éles és erős hangú cikkei miatt zaklatásoknak és üldöztetésnek ne legyen kitéve. Egy darabig Miskolcon és környékén Erdélyi Péter név alatt lappangott s csak 1851-ben jött ismét Pestre, hol a Szőnyi-féle intézetben, számos jelesünk e menedékhelyén, nyert alkalmazást s e mellett a fővárosban, többnyire főúri családoknál, magánórákat adott.

Irodalmi működésének fénypontja volt ez. Még Miskolcon megírta híres ABC-jét, mely 1851. Egerben jelent meg először s a következő évben Pesten Heckenastnál második kiadásban. E mű „Egészen új szerkezetű ABC vagyis Vezérkönyv az olvasás-tanításra és tanulásra, a hangoztatás és írva olvasatás módszert szem előtt tartva” a maga korában rendkívüli haladást jelzett. Az írva olvasatás nagy fontosságú reformját Simon Antal hazánkban ugyan már 1807-ben hangoztatta, jóval előbb, mint a német Graser, kit e fontos pedagógiai módszer feltalálójá gyanánt ünnepelnek, azonban az életbe tulajdonképp Indali Péter vitte be s az ő nyomain haladtak Bárány Ignác, Gönczy Pál, Lakits Vendel s az újabb kor más ismertebb ABC-írói. Az a módszer, melyet Indali honosított meg hazánkban, száz és száz ezer gyermeknek első s legnehezebb munkáját könnyítette meg: már csak az által is bizonynyal jelentékeny hozzájárult közoktatásügyünk felvirágoztatásához. A műből Heckenastnál és később a Franklinnál egymásután 20 évi kiadás jelent meg s hogy még ma is mily becsben tartják a művet, tanúsítja, hogy a szerző mult év végén a 22-ik kiadást becsáthatta közre, oly eredmény, mely tankönyveknél is a ritkaságok közé tartozik hazánkban. Ez ABC-n kívül Indali ugyanez időben adta ki a „falvi olvasó táblák”-at, melyek meghonosításában szintén uttó volt s mely sok kiadást ért s 1856-ban a középiskolák számára készített olvasókönyvet. Irt e mellett számos nevelési értekezést, s Sue egyik regényét fordította magyarra.

1857 vége felé visszatért Kolozsvárra. Kezdetben a reform. egyház belvárosi leányiskoláját vezette, majd a főiskolában lett a földrajz és német nyelv tanára. 1870-ben végre a vallás-és közoktatásügyi miniszter kinevezte az akkor megnyitott tanítónőképző intézetbe a földrajz és történelem tanárának, hol ritka sikerrel működött, de a mellett egész az újabb időkhöz magán-tanítással is foglalkozott.

Mily sikerrel s buzgalommal folytatta Indali a tanítást, legjobban jellemzi maga báró Eötvös József, ki neki, mint gyermekei nevelőinek, a következő szép bizonyítványt állította ki: „Erdélyi Indali Péter ur négy évnél tovább oktatá gyermekeimet, mint háztanító. Lankadatlan szorgalma, a jeles oktatásmódor s a jótékony befolyás, melyet kedélyessége által a növendékeire gyakorolt, e férfit, mint azon ritka egyéniségek egyikét ismerteté meg velem, kit a természet mindazon tulajdonokkal megajándékozott, melyekre a nevelőknek szüksége van, s kik e tulajdonokat tanulmányok által szerencsésen kiművelték: úgy hogy részemről senkit sem nevezhetnék, kit épen kisdéd gyermekek oktatására és nevelésére Indali Péter ur-

nál alkalmasabbnak tartanék. Báró Eötvös József.”

Nevelői buzgalmát jellemzi bizonyos tekintetben az a tény is, hogy három leánya (egyetlen, szép tehetségű és irodalommal is foglalkozó fia korán szerencsétlenül vesztett el) okleveles tanítónő s két veje közül egyik (dr. Benedek Albert) főreáliskolai tanár s a másik, az irodalomban is szép névvel bíró Hegedűs István, szintén tanár a kolozsvári reform. főiskolánál.

A tanferfiu szerény, csendes működése visszatükröződik életében is. Önteremtette ember volt, kit tehetsége és szorgalma emelt tekintélyes állásokra. De a milliók tanítója, kinek könyvét egy egész nemzedék használta, nagyobb szerepet a közéletben nem játszott. Műveiről mindenkor dicsérrelt emlékezett meg a kritika, a kolozsvári tanító-egylet érdemeit elismerve tiszteleti taggá választotta, legnagyobb dicsérete és tisztessége azonban mindvégig az maradt, hogy egy „ABC”-t irt, mely a maga korában legkitűnőbb munka volt s mely pedagógiai irodalmunkban nevét megörökítette. Ne kicsinyeljük egy csendes élet e működését, hasznót, nagy hasznót alkotót e kis ABC-és könyv s alkotója megérdemli, hogy nevét az utókor is kegyelettel emlegesse.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS MŰCSARNOKÁBÓL.

A műcsarnokba belépve a szobrok fogadnak. Mindjárt az előcsarnokot is szoborművek töltik be, s aztán következik a nagyobb közép-csarnok, az is tele van, sőt a többi termekben szintén kellett helyet keresni a szobroknak. Magyar szobrászok műve ily nagy számban még soha sem volt együtt, pedig nincs kiállítás a készülőben levő monumentális szoborművektől semmi egyéb, csak Huszártól a Deák-szobor egy mellékalkaja, az Igazság. Ércbe öntve a nagy iparcsarnokban, mint ércöntési művet helyezték el.

Meggyzsin függönyzet, zöldelő bokrok közt e szoborművek igen kedvező benyomást tesznek, s a műcsarnokba lépőt jól hangolják a szemlére.

A közép-csarnokot, mely mind az elrendezésnél, mind a szoborművek változatosságánál és értékénél fogva oly érdekes, lapunk 26-iki számában már közöltük. Most néhány szoborművet mutatunk még be.

Strobl Alajos tizenkét szoborművel van képviselve: mellszobrok, geneművek és egy allegoria. Ő készítette természet után ő felsége mellszobrát is, mely márványból szépen dolgozva az előcsarnok központját foglalja el. Igen sikerült gr. Zichy Jenő márvány arcképe, gazdag díszítéssel, mely a mellszobrot egy medallionból kiemelkedően tünteti föl. E derék szobrászunkat bizta meg a képzőművészeti társulat is, hogy Lotz Károly kitűnő festőnk mellszobrát készítené el a társulat műcsarnoka számára. A társulat ugyanis nevezetes művészeink bronz mellszobrával díszíti műcsarnoka termeit. Eddig Zichy Mihály és Munkácsy Mihály szobrai vannak ott. Az operaszínház mennyezetének nagy falfestménye volt az alkalom, hogy a képzőművészeti társulat Lotz művészetét iránt is ünnepélyes kifejezésre juttassa az elismerést. Strobl élethűséggel, erőteljes művészi jellegzettel készítette el a művet, melyet mi is bemutatunk. Mint mű, mint egyik legkitűnőbb festőnk képmása, kétszeresen érdekelheti Strobl művei közt a magyar közönséget.

Zala György, ki az őszkor a képzőművészeti társulat nagy díját nyerte el „Mária és Magdolna” szoborcsoportozatával, * szintén egész sorozatát mutatja be műveinek, plasztikus tulajdonokból kiváló nagyobb csoportozatokat, eleven mintázású mellszobrokat, s ezek közt egy genre-szobrot, a dalos Blahánéról. Az ifjú szobrász szemléletmódja fejlődik és halad. Huszártól halála óta a figyelem sokat foglalkozik vele. Az aradi vértanúk félbemaradt szobrának befejezésére is őt szólították föl. József főherceg családja részéről hízelgő és bátorító megbízásokat nyert. Alig három éve, mikor e fiatal művész első alkotásával a nyilvánosság elé lépett. Kedves, vonzó csoportozat ez: „Fél a baba”. Itt van most is a kiállítás. Münchenben készítette, s nagy dicséretet ért el vele. Az „Allgemeine Zeitung”-ban oly

* E szoborművet a „Vasárnapi Ujság” mult évi 52. számában mutatunk be.

tekintélyes műbíró, mint Pecht, irt legnagyobb elismeréssel a fiatal magyar szobrászról. A csoportozat kellemes összetételű, bensőszerű és játékosabb szót belőle. Egy anya, ölében kis gyermekével, mellette a hosszú nyaku hatyru. A kicsi ijedve húzódik vissza a borzasztó állattól. A mosoly, melylyel anyja megnyugtatója, a mozdulat, melylyel a hatyru elé terjeszti karját: a szeretet, a gyöngédség, a tréfa egész összhangzata s hozzájárul még a gyermek ártatlanság is.

Kiss Györgytől „Az irlalmas szamaritanus” életnagy alakok csoportja gipszből. Ama művek egyike, melyeket a művész becsyára létesít. Mert nem mindig van abban a helyzetben a művész, hogy szabadon alkotson, igazi vágyai szerint. Több év óta mindannyiszor láthatuk e szép művet, valahányszor a képzőművészeti társulat műcsarnokába mentünk. Ott volt fölállítva a lépcsőházban, s kiki észrevehette, hogy menyire emeli szavával, észrevel vonulnak a természet szépségeinek kedvelői az Alpepekbe, szivni azok erősítő levegőjét, barangolni üle növényzetü völgyekben s főlhángi hóval borított, kopár ormaira.

De az Alpepek csodás rejtelméi nem rejtelmek többé. A civilizáció egy zugot sem hagyott bennök fölkuatlannul, nincs többé megközelíthetetlen helyük. S a mindig új, az ismeretlen után vágyó emberi szellem már tért igyekszik találni fürkésző, kutató igényeinek s kultiválni kezdi Európa nagyságra második hegytömbjét is, a Kárpátokat, kivált a Magas-Tátrát, melynek meg megvan az az ingere, a mit az ismeretlenség kölcsönöz s elragadó szépségeivel méltán versenyez Svájc világhírű tájaival.

Ez uttal is egy kevésbé ismert festői helyet mutatjuk be a Magas-Tátrának. Zakopane felől, a hol a Kárpátokba Galezia felől induló karavánok gyülekező és kiinduló pontja van, a legjutalmazóbb, noha kissé farszató út vezet a Biala-voda — fehér víz — nevű alpesi rétre. Nem kevesebb, mint három nap szükséges, hogy elérjük, elhaladva a „Mlinarz” — molnár — nevű völgy fölött, eljutunk a Rzyz nevű hegygerincezre, a honnan tiszta időben szépen kivehető a Magas-Tátra mind a két lejtője, a Galicia és Magyarország felől.

Tovább haladva, mint egy rejtett kert bukkan előnkbe a Biala-voda rétség, óvig erő havasi füvével, balzsamos illatot árasztó tarka virágival, a sziklahégek alján sötétlő fenyveseivel. A szürke sziklával eleven ellentétben álló rétre magaról tekint alá a kárpáti ormok királya, a gerlachfalvi ősties, mely ez oldalról legkönnyebben közelíthető meg, s mely képünk jobb oldalán látható.

Még egy napi járót is s keresztül jutottunk a két ország határán, magyar területen vagyunk, a Fekete-tónál és a Tengerszem melletti mende-kézháznál, honnan a nagy kirándulások egész sorozata között válogathat a szenvedélyes turista.

BUDAPESTI TÁRCZA.

Az eleven „holt saison.” — A selet Párisa. — Két galandos fejedelem. — Tisza Kálmán a kiállításán. — Miniszterelnök és cigányprimás. — Horvátok Budapestén. — Krokodil-történetek.

... Mikor pedig nyara tartott az Ur születése utáni 1885-dik évnek, akkor a budapestiek izzadtak, vendégeket fogadtak és nagy áldomásokat csaptak.

Nem tudom, lesznek-e ugyan még krónikairók a régi mintájára, de ha lesznek, bizonyára ezt jegyzik föl az idei holt saisonokról, melynél elevebb nem volt még. A legregibb uborkák sem emlékeznek arra, hogy tisztelt fajukról oly keveset emlékeztek volna meg a hírlapok, mint az idén. És mivel a holt idény annál holttabb, mentől gyakrabban idézik megszorult tárczeirók az uborkát, mint az unalomnak és eseményhiánynak szimbólumát, világos, hogy a holt évad az idény nem egyéb holt fogalomnál. Ha mindig így maradna! Ha fejedelmek és diplomaták, külföldi kormányok küldöttei s turisták a szélrózsa minden tájáról nyaranta keresnek így Budapestet! Ha csakugyan Párisa lennénk a keletnek, a mint a minap egy francia ismerősöm udvariasan elnevezte fővárosunkat!

És nem vagyunk-e már egy kissé azon az úton, hogy csakugyan asszú legyünk? Az előkelő világban a walesi herceg látogatása óta eddig is jó híre volt Budapestnek, s e hír ezental meg jobb lesz. Két újabb fejedelmi látogatónak kedvező véleménye fővárosunkról csak növelheti ezt a renoméet. Milán királyt és Sándor bolgár fejedelmet értjük, a kik csak nemrég jártak itt. A Battenbergiek daliás uralkodói sarjára a magyar nők szépsége talán még nagyobb benyomást gyakorolt, mint fővárosunk festői látképe. S ha mindjárt egy kis indiskréció is, de már csak elárulom, hogy e rokonszenves külsejű és modoru fejedelem nagyon élénken tudakozódott mindjárt megérkezése után arról, vajon hölgyeink bája megfelel-e az arról, ugy látszik, Szófiaig is eljutott híreknek. A két balkánfélszigeti fiatal uralkodóban van valami a „leggalandosabb király”, IV. Henrik véreből. S hogy a lovagias hódotat a szépnem iránt nagyon jól összefér az uralkodói erélylyel, azt eléggé bizonyítják a ránczba szedett szerb és bolgár elégtelenedek.

mennyivel érdekesebb még magában a hordóban „szivni magát tele”; bizonyára oly reform, melyet ha Noé ismert volna, bárka helyett hordót épít vala a vízözöntől megmentett élővilág számára.

A «BIALA VODA»-RÉT A KÁRPÁTOKBAN.

Rousseau előtt nem nagy gyönyörűséget találtak a hegyekben a „finomult izlésű” emberek. A sik róna volt az ur turisták kedvence s ha volt rajta valami kanális, vagy lombán végig hömpölygő folyó, ha az utak mellett egy-egy eperfasóvnyv nuvult el egyenesen, mint a zsinór: azt tekintették a szép táj kép ideáljának.

A nagy filozófus volt az első, a ki föltárta az alpesi hegyvidékek szépségeinek evangéliumát, s azóta százával, észrevel vonulnak a természet szépségeinek kedvelői az Alpepekbe, szivni azok erősítő levegőjét, barangolni üle növényzetü völgyekben s főlhángi hóval borított, kopár ormaira.

De az Alpepek csodás rejtelméi nem rejtelmek többé. A civilizáció egy zugot sem hagyott bennök fölkuatlannul, nincs többé megközelíthetetlen helyük. S a mindig új, az ismeretlen után vágyó emberi szellem már tért igyekszik találni fürkésző, kutató igényeinek s kultiválni kezdi Európa nagyságra második hegytömbjét is, a Kárpátokat, kivált a Magas-Tátrát, melynek meg megvan az az ingere, a mit az ismeretlenség kölcsönöz s elragadó szépségeivel méltán versenyez Svájc világhírű tájaival.

Ez uttal is egy kevésbé ismert festői helyet mutatjuk be a Magas-Tátrának. Zakopane felől, a hol a Kárpátokba Galezia felől induló karavánok gyülekező és kiinduló pontja van, a legjutalmazóbb, noha kissé farszató út vezet a Biala-voda — fehér víz — nevű alpesi rétre. Nem kevesebb, mint három nap szükséges, hogy elérjük, elhaladva a „Mlinarz” — molnár — nevű völgy fölött, eljutunk a Rzyz nevű hegygerincezre, a honnan tiszta időben szépen kivehető a Magas-Tátra mind a két lejtője, a Galicia és Magyarország felől.

Tovább haladva, mint egy rejtett kert bukkan előnkbe a Biala-voda rétség, óvig erő havasi füvével, balzsamos illatot árasztó tarka virágival, a sziklahégek alján sötétlő fenyveseivel. A szürke sziklával eleven ellentétben álló rétre magaról tekint alá a kárpáti ormok királya, a gerlachfalvi ősties, mely ez oldalról legkönnyebben közelíthető meg, s mely képünk jobb oldalán látható.

Még egy napi járót is s keresztül jutottunk a két ország határán, magyar területen vagyunk, a Fekete-tónál és a Tengerszem melletti mende-kézháznál, honnan a nagy kirándulások egész sorozata között válogathat a szenvedélyes turista.

BUDAPESTI TÁRCZA.

Az eleven „holt saison.” — A selet Párisa. — Két galandos fejedelem. — Tisza Kálmán a kiállításán. — Miniszterelnök és cigányprimás. — Horvátok Budapestén. — Krokodil-történetek.

... Mikor pedig nyara tartott az Ur születése utáni 1885-dik évnek, akkor a budapestiek izzadtak, vendégeket fogadtak és nagy áldomásokat csaptak.

Nem tudom, lesznek-e ugyan még krónikairók a régi mintájára, de ha lesznek, bizonyára ezt jegyzik föl az idei holt saisonokról, melynél elevebb nem volt még. A legregibb uborkák sem emlékeznek arra, hogy tisztelt fajukról oly keveset emlékeztek volna meg a hírlapok, mint az idén. És mivel a holt idény annál holttabb, mentől gyakrabban idézik megszorult tárczeirók az uborkát, mint az unalomnak és eseményhiánynak szimbólumát, világos, hogy a holt évad az idény nem egyéb holt fogalomnál. Ha mindig így maradna! Ha fejedelmek és diplomaták, külföldi kormányok küldöttei s turisták a szélrózsa minden tájáról nyaranta keresnek így Budapestet! Ha csakugyan Párisa lennénk a keletnek, a mint a minap egy francia ismerősöm udvariasan elnevezte fővárosunkat!

És nem vagyunk-e már egy kissé azon az úton, hogy csakugyan asszú legyünk? Az előkelő világban a walesi herceg látogatása óta eddig is jó híre volt Budapestnek, s e hír ezental meg jobb lesz. Két újabb fejedelmi látogatónak kedvező véleménye fővárosunkról csak növelheti ezt a renoméet. Milán királyt és Sándor bolgár fejedelmet értjük, a kik csak nemrég jártak itt. A Battenbergiek daliás uralkodói sarjára a magyar nők szépsége talán még nagyobb benyomást gyakorolt, mint fővárosunk festői látképe. S ha mindjárt egy kis indiskréció is, de már csak elárulom, hogy e rokonszenves külsejű és modoru fejedelem nagyon élénken tudakozódott mindjárt megérkezése után arról, vajon hölgyeink bája megfelel-e az arról, ugy látszik, Szófiaig is eljutott híreknek. A két balkánfélszigeti fiatal uralkodóban van valami a „leggalandosabb király”, IV. Henrik véreből. S hogy a lovagias hódotat a szépnem iránt nagyon jól összefér az uralkodói erélylyel, azt eléggé bizonyítják a ránczba szedett szerb és bolgár elégtelenedek.

Egy másik előkelő vendége is volt a kiállításnak e napokban, a kiről nem irtak a lapok. Az igaz, hogy csak „inkognitó” ment ki, és nem is azért, hogy szemlét tartson a pavilonokban, hanem azért, hogy megsejmelje Dobos esti ételapját. Tisza Kálmán valóban oly ritkaság nyilvános mulatóhelyen látni, hogy érdemes számon venni, ha egyszer más közönséges halandó módjára leül egy vendégöl asztalhoz vacsorálni. És miután a szives olvasót, ki valahol a szepesi vagy máramarosi bércek között nyaral, talán érdekelni fogja a fontos tény, kinek társaságában tölti estét a szalmaözveggy miniszterelnök, hát már csak megmondom, hogy báró Bedekovics, Horváth Gyula és Hegedűs Sándor az irigylet férfiak, kikkel Tisza egyedül tölti az estét Dobosnál.

Tisza Kálmánt sokszor hasonlították Guizot-hoz, már csak azért is, mivel a barátjáról és híveiről ép ugy szeret gondoskodni, mint az „esernyőkirálynak” egykori miniszterelnöke. Annyi bizonyos, hogy a máskülönbén nagyon szántó hasonlat daczára Tisza Kálmán egyike azon ritka embereknek, kik nem feledek el a nekik tett szolgálatakat. Még akkor sem, ha csupán egy — cigányprimásról van szó.

Hogy hogy nem, a nagyváradi banda, mely nagyon szeretett volna idefönt muzsikálni a kiállítás alatt, nem jutott vendéglőhöz az I. (Matlekovics) Sándor uralma alatt álló birodalomban. Akárhová kopogtattak is be a váradi barna legények, hogy hát legalább „próbára” játszhassanak, mindenütt az volt a válasz: „Hja, nem lehet, itt már más cigány hegedül. Előbb kellett volna vasutra rakni a nagy bőgőt.”

No pedig, mikor egy cigánynak akkora hely sem jut, hogy muzsikálhasson, az már igazán az utolsó állapot. Az egész banda ugy nézett ki, mintha a siralomházba került volna, mikor mindenfelől kikosarazták őket.

— Hát nincs maguknak semmiféle nagy ur ismerősök, a ki magukat valahová bekommendálhatná? — kérde egy barátom az elkeseredett primástól. — Mert protekció kell ám a mai világban mindenhez.

— Dehogy van, dehogy van, nagyságos uram. Most vagyunk mi először Budapestén. Nem ismerék én itt se nagy urat, se kis urat, csak a legnagyobbat: Tisza Kálmán ő kegyelmességét. Sokszor muzsikáltunk ám neki a régi jó időkben Geszten és Váradon.

— No lám. Hátha épen ő segíthet a maguk baján.

— Persze, persze. De fog is ő szóba állani egy cigányprimással. Mert hej, nagy potentata lett belőle, mióta kijártunk Gesztre Kálmán napkor.

Mire nem képes azonban vállalkozni egy cigány, kinek hegedűjét némaságra akarják kárhozatni. Fogta magát és nagy szorongva audienciára jelentkezett a kegyelmes urnál, kérve pártfogását, hogy valahol muzsikálhasson.

Ilyen protekciót se kértek még bizonyára miniszterelnöktől.

A primás ragyogó arcczal jött le a palotából. „A kegyelmes ur megígérte, hogy nem hagy el bennünket”, — szólt az utczán a nagy kíváncsiság várakozó bandához.

És ugys történt. Tisza még aznap délután kiment Doboshoz s következő este már ott játszottak a boldog váradiak. Magam se tudom, miért unták meg később a dicsőséget s hagyták el a helyet, hová Magyarország miniszterelnöke kommandálta be őket.

Mig azonban Tisza Kálmán még vacsorára is elviszi magával Bedekovicsot, hogy Horvátország ilyen alkalommal is képviselve legyen,

addig — tartok tőle — Zágrábban már készűl a nyilatkozat, melylyel ünnepélyesen hazatérőnek fogják bélyegezni a vasárnap fővárosunkba érkezett horvát kirándulókat. Megérdemelték, hogy rokonszenvel fogadtassanak, a miért bátorságuk volt fölkeresni azt a várost, melyet Starcevicus és elvtársai szeretetének eltörlni a föld színéről. Egyébiránt a horvátok sem oly feketék, mint a minőknek őket saját Rabagasai festik. És szerencsére nemcsak horvátok vannak a világban, hanem horvát nők is, a kiknek szavai elfeledtetik velem a nagy Dávidot, oroszánhangjával, nyulszívével s egész pereputtyával együtt.

Mindenféle állatokról hogyan jutna eszembe az állatker, új homlokzatával s új krokodiljával? Csodálatos mégis a magyar embernek ragaszkodása hazájához, hogy részánja magát a Ganges lótoszváros partjai mellől krokodilt küldeni állatkerünknek. Csak Pázmány Dénes volna megmondhatója annak, mennyi vesződéssel jár ilyen exotikus bestiáknak a szállítása, mert ő már ezt is megselekedte, hozván egy-szer Londonból két fiatal kaimánt Pallavicini őgróf számára.

Ha Lopresti báró két félig-meddig megszelidített farkast tartott a szobájában, Pallavicini őgróf miért ne tarthatna elfogadó terme medencéjében két fiatal krokodilt? A marquis óráhosszant el tud mulatni a falánk állatok tehetlenségén, melyeknek ugy kell tátott állkapcsaik közé dobálni kedvező delikatesszűket, a patkányokat. Nemelykor a szörnyetegek megunták magukat a vízben és kimásznak a bassinból. Krokodilok egy elfogadó-terem szőnyegére! Ha ez nem netovábbja a nagyuri excentricitásnak, akkor nem tudom mi más volna az.

Van ő méltóságának egy saktanárja, kit, mikor az őgróf ép el volt foglalva, ebbe a terembe vezettek be. A derék professor nagy szerényen leült egy sarokba és bizonyára valamely új földadaton törhette a fejét, mert nem vette észre, mily veszedelmes lakókat rejt a medence. Egyszerre valamely sajátságos csoszogás riasztja föl elmerengéséből. Föltekint s két pikkelyes szörnyeteget lát őt lépésnyire tőle. Ez a félelmetes látvány nemcsak egy békés saktanárt ejtett volna halálos ijedelembe. Elordította magát s oly sebesen mászott a magas szől kemence tetéjére, hogy Renz ezért az ügyességeért bizonyára elszereződte volna cirkszűzába gymnasztának.

BOROSTYÁNI NÁNDOR.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS RÓL.

Tanító-testületek érkeztek nagy számmal e hó 16-án. Legelőször a délmagyarországi tanítóegyesület tagjai jöttek meg Nagy-Kikindáról, hol az egyesület évi közgyűlését tartotta. Mintegy négy százán, külön vonaton érkeztek s a N.-Kikindán most fölszentelt egyleti zászló alatt sorakozva történt meg az üdvözölés, aztán az érsek-utczai és nagymező-utczai iskolaépületekben szállásolták el őket. Van köztük 60 tanítónő is. Ugyane napon este a csongrád megyei tanítók jöttek, két külön csoportban, körülbelül száz-harminczan; végül a gözhajóval a bécsi tantestület néhány tagja is megérkezett. A fővárosi tanítók fogadó és kalauzoló bizottsága gondoskodott elhelyezésükről. A délmagyarországi tanítóegyesület tagjai e hó 17-én délelőtt zászló alatt vonultak fel Budára Trefort miniszterhez, kik fölértek, hogy az egyleti zászlóra a szöveget verje be, a mit a miniszter szives készséggel teljesített.

Szerbek látogatása. A szerb kormány a kiválóbb szerb iparágak képviselőit Budapestre küldte a kiállítás tanulmányozására. Ezek e hó 16-án érkeztek meg, összesen tizenegyen, Trifun Jeremiás kereskedő és a skupstina igazgatójának vezetése alatt. A magyarzó szerepet a budapesti szerb konzulátus-kanczellárja, David-cso vitte. A szerb vendégek tiszteletére gr. Zichy Jenő ebédit is rendezett, melyen aztán igen meleg nyilatkozatok történtek. Trifun megjegyzé, hogy a szerb kormányt nagyon meglepte a kiállítás s ezért küldte őket tanulmányozni; nekik pedig minden várakozásukat felülmulta. Érdekes volt David-cso felkötözöttje is. Ezelőtt — ugy monod — a szerb ifjakat Oroszországba küldték tanulmányozni, a honnan sokszor téves eszmékkel tértek haza. Most van az első eset, hogy a szerb kormány figyelme Magyarországra fordult; reményli, hogy a nagy kulturai haladással

A „VILÁGKRÓNKA“

képes heti közlöny júniusi számaiban kezdtük meg Verne Gyula „A lángban álló szigettenger“ című legújabb regényének közlését, melynek tárgya a görög szabadságharc idejéből van véve. Ezen számos képpel illusztrált, érdekes regénynek magyar fordításának kizárólagos jogát e lap szerezte meg.

A Világkrónika előfizetési ára félévre (július-december) 1 frt.

A Világkrónika előfizetési ára félévre (július-december) 1 frt.

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ azon előfizetőinek, kik a „Világkrónikát“ csak f. évi július hó elejétől kezdve rendelik meg, alulírott kiadóhivatal — az illető előfizető kívánatára — a „Világkrónika“ júniusi számaát, melyek e regény kezdetét tartalmazzák, díjtalanul megküldi.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Buda pest, egyetem-utca 4. sz.)

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárban kapható:

1885. BUDAPESTI 1886. CZIM ÉS LAKJEGYZÉK

A BEJELENTÉSI HIVATAL HITELES ADATAI ALAPJÁN.

Negyedik évfolyam, 1885—1886.

(Magyar-német kiadás.)

BUDAPEST FŐVÁROS TERVRAJZÁVAL.

Ara füzve 5 frt, vászonba kötve 5 frt 80 kr.

TARTALMA: Általános tárgymutató. — I. Utcák, utak és terek lajstroma a régi utca-nevek megjegyzésével. — II. Házjegyzék. (Belterület és külterület). — III. Hatóságok, intézetek, egyesületek stb. — IV. Ipar- és kereskedelmi czimjegyzék. — V. Lakjegyzék. — VI. Függetlenek: A budapesti országos kiállítás rövid czimjegyzéke 1885. — VII. Hirdetések.

Biztosítás jégkár ellen.

MAGYAR-FRANCZIA BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Budapest. Igazgatósági helyiség: IV. ker. városházter 1.

Befizetett alaptőke **frt 4,000,000.— aranyban.**

Tartalék alapok 1886. dec. 31-ik napig szerinti. **4,490.160.79**

A gazdaközönség figyelmébe ajánljuk a rendkívül előnyös **mezőgazdasági általánybiztosítás** nemkülönben a **jégbiztosítás**, melynek csak e társaság által alkalmazott különösen kedvező feltételek (50% feltételes díj-engedmény, 6 évi biztosításnál egy ingyen év stb.) nyújthatnak.

Kisorsolással egybekötött életbiztosítás.

Biztosítás tüzekár ellen. *Szabványos biztositás.*

Nyári lakokba.

Fogyasztási receptekkel 3 6 12 adagra. Vajkészítő fogás hajtokeréssel 7.50 11.50 16.50 4.50—6.50. Vajtányérok fedővel 1—5 ft. Saláta készlet 40 kr.—3 ft. Ecet- és olajtartó 2—10 frtg. Sodrony felbontók legyek ellen 40 kr.—1.80. Kenyérkocsi rak nád-6l 80 kr. Palackdugaszok 10—60 kr. Bor- és savanyúvíz-hűtők 1.6—2.75. Tartós hordó-csopok 85—85 kr. Javított hordócsatl. az italok megromlása ellen 1 frt. Kézi palackdugaszoló 1.40. Pinczetek 3, 5, 8 füvvel 6.75—15 frtg. Kerti japáni napernyők 1—3—15 frtg. Kerti gyertyatartók 1—3 ft. Kerti székkel kényelmes nádoladékok ülésel, laposra összehajthatók, 27—3 frtg. Játékasztal zöld ponattal bevonva, 1 ft. laposra összehajtható könnyen magával vihető ényékhöz, 1 ft. Felkötő óra 5.50. **Időjárás házikó lakokkal 1.50.** Időjárás házikó hőmérővel 1.50. Biztonsági lánc ajtókra 50 — 1.50.

Dr. Fevre párisi szodavíz-készítő gépek raktára.

Asztali és fentartásúhoz tiszta üdítő szodavíz nyertünk könnyű bánásmóddal.

2 4 6 8 10 messzelyes 7—10—12—14 50 17.— frt.

A gépben pezsgés italokat, limonádét stb. is készíthetünk. Legjobb hordók és szorok egy csomag 2 ft. Bogár-, féreg-, egér-, patkányirtó szerke. Svábogár-irtó kárpóti por 20—40 krig. Szunyog- és más rovarcsípés elleni szer 50 kr. Angol tyúkcsomók 12 db 24—6 frtg. **Egyszerű gyermek-kocsi ényével 7—16 frtg.** Gyermek-kocsi, egyszerű minidőlő 13—18 frtg. Önműködő szoptató 1 frt. Angol focgyőzők a legújabb elő-
mondják 8 frt. Irrigateur anyaméh-fecskendő 3 frt. Allovet-fecskendő 3 frt. Villanyos készülék 5—10 frtg. Ágybani betegnek érez viselő-dény 4 frt. Rugany léz-párnák 4.50—10 frtg. Betegnek hordozó gurtni 5.00. Gyorstörrelő 1.50—3 frtg.

Indiai hinta-ágyak fűk kőré 4.50, 4.50, 11, 14, 25 frt. Accordion tremolo concert-hurongok trombitás- és magánoktatással, kik közt nem ismernek 7 frt. **Acollhárs** házfűdőre, szél fűtése által kellemes hangot ad 5 forint.

Mulattatásul és a test edzésére. Tornaszerek: Mészárosi 5.80. Kőrösgyűző 8 frt. Trapez rúdral 7.50. Trapez karikkal 7.00. Gyermek-hinta 5.50—9 frtg. Minden ajtó kőst alkalmazható és a nyújtórúddal felszerelve 7 frt. Téli tornakészlet iskolával 4 ft. rúdral 15 frt. Tornaszék párisi 1.30. **Két vívfűtővel 32.50** Athletiont állvány, 3 ft. Bőrrrel bevonva 5 frt. **Léggel töltött szőke-üveg 8—10 frtg.** Üveg-üveg parafák 7 frt. Anol Croquet-játék 10—25 frtg. Angol Lawu-Fontis játék 20—7 frtg. Gummilabdák — 20—1.50. Labdadobó társasjáték 1.50—3 frtg. Párja. Toll-labdák horz. 2 kr. db. **Karika-játék 12 pár 1.80** Botanikus-azulencia rovar-gyűjtelővel 1.50—2 frtg. Lepke-ogó hálók 35—70 krig. **Uji Amerikai Jockey**, vascis kettős fogat gyermeknek nagy örömet szerez 6 frt. Háromkerékű csónok **valleped 10, 12, 14 ft. Hinta-6 4.50—7 frtg.** K. r. eszközök gyermeknek 1.20—3.00-ig.

Próba-megrendeléshez 550 ábrával ellátott árjegyzéket mellékel, meg nem felelő tárgyakat visszavessz.

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utca 1-6 sz. a „Magyar hídny“ szálloda közelében.

Margitszigeti gyógyfürdő

Budapest főváros közvetlen közelében.

35° R. meleg ártéri forrás — porcellán-, márvány-, kád és kőfürdők zuhanykabinokkal — egyszerű kert — 300 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül- és belső lak — naponta zene. **Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévvíz kedvező eredményrel használtott:** Köszvény — az ízületek, izmok, csont-hártya, ideghüvely idült csuza. A csuza, köszvény, eróziós behatások, typhus után fellépő hűdés. — Zsírhák. — A csontbántalmakat, csontszűrt, ízületi bajokat és kúszásokat követő elváltozások. — Fájdalmas hegek, merevség, hűdés. — Bőrbántalmak. — Vizeleti nehézségek. — Méh- és hüvelybántalmak. — A hévvíz belsőleg eredményrel használtott: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásnál. — A szigeten van gyógyszerár, ellátva mindennemű ásványvízzel. Rendelő orvos: **Dr. Verzár.** Berleteknél egy a fürdő, mint a menedjégek együttes váltásánál árleengedés. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő-használatnál és a menedjégeknek előnyben részesülnek. A fővárossal óránkint kétszer közlekedés.

A fürdő-idény május 1-én nyitattott meg.

A lakások megrendelése a szigeten a felügyelőségi irodában.

A Margitszigeti felügyelőség Budapesten.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztr. tartom. számára Széllenszki György es. k. egyet. könyvtáránál Bécsben, I. Stefánsplatz 6.

AZ ÁLLAMGAZDASÁGTAN (PÉNZÜGYTAN) KÉZIKÖNYVE.

Irta **Dr. MARISKA VILMOS**

köz- és váltóüggyvéd, a kassai kir. jogakadémia ny. r. tanára.

Ara füzve 3 frt 60 kr.

30-IK SZÁM. 1885. BUDAPEST, JULIUS 26. XXXII. ÉVFOLYAM.

HALÁSZ IMRE.

Az országos kiállítás sikeréből sokan követelhetik jogosan a magok részét, mert valóban sokaknak kellett közrehatni, hogy egy oly alkotás jöjjön létre, mely ma egész nemzetünknek büszkesége, mely gazdasági, ipari és kereskedelmi tekintetben ma még ki sem számítható haszonnal járhat s hazánk súlyát még politikai tekintetben is jelentékenyen növeli.

De abban, hogy kiállításunknak a külföld figyelmét is oly nagy mértékben felkölteni sikerült, hogy most egész vasutvonatok érkeznek a kiállításunkat meglátogatni szándékozó idegenek százaival, hogy a külföld nagyobb mértékben érdeklődik kiállításunk s ennek révén hazánk, annak természeti kincsei, kulturális törekvései, gazdasági és ipari tevékenysége iránt: az első sorban a hetedik nagyhatalomnak, a sajtónak érdeme, mely hírül adta a világnak, hogy «él egy nép a Tisza táján», nem úgy, mint a vers folytatása mondja: «lomhán, gyáván», — hanem serény tevékenységben, alkotó munkában s most készül próbáját tenni le annak, ha vajjon méltó-e arra, hogy a polgárosult, a haladó nemzetek között helyet foglaljon.

Nem csekély föladat az idegen világnak érdeklődését egy hosszú időn át következetesen ignorált, vagy a mi még rosszabb, megrágalmazott és félreismert nemzet iránt fölébresztetni, még nehezebb az addig sok helyütt táplált ellenszenv és elfogultság kiszorításával jó indulatot és vonalmat gerjeszteni. És ha az mégis sikerült, a mint hogy lájuk, tapasztaljuk, hogy sikerült, — akkor azért az elismerés kiváló részben azt a férfit illeti meg, a ki a külföldi sajtók legtekintélyesebb közegeit nemzetünk ügyének meg tudta nyerni, azok hasábjain utat nyitván oly közleményeknek, melyek bennünket a rossz akaratú, irányzatot torzítás helyett olyanoknak tüntetnek föl, a milyenek valóban vagyunk s igazán, a tényeknek megfelelő módon ismertetik állapotainkat, tevékenységünket.

E férfi Halász Imre, a kiállítás sajtóiroda főnöke, ama publicisták között, kik az 1867. óta számított korszakban a hírlapírodalomnak hivatászerűleg élve, a politikai és társadalmi kérdések kritikai taglalásával, szemléltető világitásba helyezésével, az ide vágó eszmék és fogalmak tisztázásával közéletünk irányzatára tagdhatatlan befolyást gyakoroltak, a legkiválóbbak

egyike, ki már több mint husz év óta működik a hírlapíró pályán, mint politikai vezérezkíró s tizenöt éve van hazánkban, különösen a közgazdaság köréből választott. Magánzorgalom utján már ekkor sajátította el, és pedig alaposan, a németen kívül a francia és az olasz nyelveket; s behatóan foglalkozott a latin s kivált a görög remekírókkal, a német klasszikusok közül mohó vágygyal olvasta Lessing prózai

HALÁSZ IMRE. Bittó Géza rajza.